

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

8^E JAARGANG

WOENSDAG 7 MAART 1923

No. 375

INHOUD

	Blz.
INDIË'S FINANCIËN IN HET STELSEL-RITSEMA VAN ECK door <i>Prof. D. G. Stibbe</i>	202
Tijdelijke Beperking van den Invoer van Schoenwerk door <i>Jhr. Mr. H. Smisjaert</i>	205
De Internationale Kamer van Koophandel in 1922 I door <i>Mr. J. E. Claringbould</i>	207
De Nederlandsche Katoenindustrie in 1922 II (Slot) door <i>Joan Gelderman</i>	210
Het Indische Belastingvraagstuk III (Slot) door <i>Mr. J. Gerritzen</i>	211
De Wetgever en de Sociale Verzekering door <i>Dr. Ir. J. van Hettinga Tromp</i>	213
AANTEKENING:	
Loonen en kosten van levensonderhoud in Engeland ..	214
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	215
MAANDCIJFERS:	
Emissies in Februari 1923	215
Handelsbeweging over de maand Januari 1923	216
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	217—224
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*Redacteur-Secretaris van het weekblad: *D. J. Wansink.*Secretariaat: *Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam.*Aangeeekende stukken: *Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.*Telefoon Nr. 3000. Postchèque- en girorekening
Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p.
in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,—
per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen
het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande
ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos,
voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonne-
ment volgens tarief. Administratie van abonnementen
en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-
Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

6 MAART 1923.

In den aanvang van de week bij het naderen van
de maandswisseling was er iets meer vraag naar
geld; particulier disconto kwam weder op 3½ pCt.
en de prolongatierente noteerde 3¼ à 4 pCt. Op
den laatsten was echter de geldvraag reeds weer
minder, terwijl den volgenden dag het aanbod weder
overwegend was en de noteeringen terugliepen. Slot
3¼ à 3½ pCt voor particulier disconto en 3½ pCt.
voor prolongatie.

* * *

De stijging van f 25.7 miljoen, die de post binnen-
landsche wissels op den heden verschenen weekstaat

van De Nederlandsche Bank te zien geeft, komt
weder geheel voor rekening van den Staat. Het
bedrag der rechtstreeks bij de Bank geplaatste
schatkistpromessen liep in de afgelopen week met
f 26 miljoen op. De beleeningen stegen met f 3.3
miljoen, een vermeerdering, die zoowel de effecten-
beleeningen als de goederenbeleeningen geldt en voor
het grootste gedeelte voor rekening komt van de
Agentschappen.

Het renteloos voorschot aan het Rijk steeg met
f 3.4 miljoen; de zilvervoorraad nam met ruim
f 1 miljoen af. De post papier op het buitenland
daalde met f 5.8 miljoen en ook de diverse reke-
ningen onder het actief noteeren enkele millioenen
lager dan op den vorigen weekstaat; blijkbaar heeft
de Bank dus ook in de afgelopen week weder een
vrij aanzienlijk bedrag aan Ponden gerealiseerd.

De biljettencirculatie steeg met f 18.3 miljoen;
de rekening courant-saldi liepen f 4.2 miljoen op;
het beschikbaar metaalsaldo daalde met f 5.5 miljoen.

* * *

De wisselmarkt was deze berichtswEEK buitenge-
woon onbelangrijk. In geen enkelen wissel kwamen
veranderingen van belang voor. De koers voor Londen
bewoog zich tusschen 11.88 en 11.89, terwijl de
middenkoers voor Marken iederen dag 0.0111½ was,
waarbij op verschillende dagen de schommeling niet
groter was dan een halve cent op of neer. Zooals
meestal in zulke kalme markten waren de omzetten
buitengewoon klein.

LONDEN, 3 MAART 1923.

Voor al in den aanvang der afgelopen week was
de positie der geldmarkt nog verre van gemakkelijk,
ten deele als gevolg van „window-dressing”, zoodat
op Maandag en Woensdag het tekort bij de Bank
moest worden opgenomen. Stortingen van regeerings-
zijde ten bedrage van £ 18 miljoen brachten des
Donderdags den lang gewenschten ommekeer en dag-
geld, dat voor dien 2 à 2¾ pCt. noteerde, daalde op
Vrijdag tot 2 en zelfs tot 1½ pCt. Zevendaagsch
geld deed 1½ pCt.

In de discontomarkt waren de zaken kalm en de
noteeringen aan den flauwen kant.

Treasury Bills 3 maands 2³/₁₆—¼ pCt.

2 en 3 maands prima bankaccept 2¼—¾ pCt.

4 maands idem 2⁵/₁₆—7¹/₁₆ pCt.6 maands idem 2⁷/₁₆—½ pCt.

INDIË'S FINANCIËN IN HET STELSEL-RITSEMA VAN ECK.

In zijn artikel: „Indië's financiën en staatkunde” behandelt de heer S. Ritsema van Eck in de afleveringen van dit tijdschrift van 14 en 21 Februari jl. de financiële moeilijkheden van Indië en de wijze, waarop die z. i. te overwinnen zouden zijn. Gaarne voldoe ik aan de uitnodiging der redactie, mijne meening over de daarin ontwikkelde beschouwingen uiteen te zetten.

De in verschillende publicaties door den heer Ritsema van Eck gepropageerde nieuwe staatkunde voor Indië omvat het terrein der koloniaal-politieke actie in zijn vollen omvang; de financiële politiek is daarvan slechts een onderdeel. Het stelsel-Ritsema van Eck is een in zichzelf afgerond geheel, dat van bepaalde grondslagen uitgaat. Het is niet mogelijk er een stuk als bruikbaar uit te nemen en de rest op zijde de schuiven. Men heeft het stelsel in zijn geheel te aanvaarden of in zijn geheel te verwerpen en ik aarzel niet, het laatste te doen.

Waar de gegeven oplossing voor het financiële probleem een direct uitvloeisel is van den algemeenen staatkundigen opzet, kan deze laatste niet onbesproken blijven, zooals trouwens reeds uit het bovengenoemde artikel van den heer Ritsema van Eck zelf blijkt.

De nieuwe staatkunde van den heer R. v. E. richt zich op een toekomstbeeld, zooals de ontwerper zich dat voor oogen stelt: een Indië, dat opgelost zal zijn in een aantal autonome, inlandsch-nationale gebieden, met een centraal Nederlandsch gezag als intermediair tusschen die zelfstandige inheemsche volkeren en het Nederlandsche volk. Indien dit toekomstbeeld niet verwezenlijkt wordt, valt heel het kunstig opgezette staatkundige gebouw van den heer R. v. E. ineen.

Of ooit het droombeeld van een in zelfstandige inheemsche naties opgelost Indië met een Nederlandsch centraal gezag verwezenlijkt zal worden, is een open vraag; niemand weet hoe de inheemsche maatschappij van den Archipel in de toekomst zich zal ontwikkelen, al ware het alleen slechts, omdat wij thans onmogelijk kunnen voorzien welke invloeden — invloeden, welke ontstaan of bestaan wij thans wellicht niet kunnen vermoeden — zich daarop zullen doen gelden. En minstens genomen twijfelachtig schijnt het, dat als ooit alle of meerdere inheemsche naties tot een volledige politieke zelfstandigheid zouden zijn uitgegroeid, dezen nog een vreemd centraal gezag zouden handhaven.

Er is echter goede grond om te twifelen ook aan de vorming — zelfs in de toekomst — van autonome staten van Mentaweiers, Gajo's, Dajaks, Toradja's, Sasaks, enz. En zelfs voor de meest voor- aanstaanden: Javanen, Soendaneezen, Minangkabauers, enz. is een politiek zelfstandig nationaal bestaan toekomstmuziek. Niemand kan zeggen of de ongetwijfeld hier aanwezige nationaliteits-kiem, thans nog in zijn eerste groei-periode, het tot volle ontplooiing zal brengen en zoo dit al het geval mocht zijn, wanneer het tijdperk van staatkundige meerderjarigheid voor deze naties zal zijn aangebroken. Van eene ook maar eenigszins gelijktijdige politieke volgroeiing van de tientallen in ontwikkelingstrap en beschavingsstadium zoozeer uiteenlopende volkeren, die den Archipel bewonen, kan uiteraard in 't geheel geen sprake zijn.

Maar gesteld, dat het gedachte proces zich te eeniger tijd zal voltrekken, dan is de afloop toch redelijkerwijze niet in een afzienbare toekomst te verwachten. Alleen al op grond van deze overweging is de voorgestelde nieuwe staatkunde niet te aanvaarden. Het zou immers niet te verantwoorden zijn, nu reeds een staatkunde te aanvaarden voor een politieke constellatie van over x jaren, waarbij de waarde van x evengoed 50, 100, 200 als oneindig kan zijn.

Elke staatkunde behoort natuurlijk rekening te houden met de mogelijkheden van de naasté toekomst. Dat is vaak al moeilijk genoeg; een staatkunde, die zich wil richten op een toekomst van over ettelijke tientallen, ja, misschien wel honderdtallen jaren is in zóó hooge mate speculatief, dat zij bezwaarlijk ernstig genomen kan worden.

Bestaat er niet de minste waarborg, dat het door den Heer R. v. E. gewenschte complex van zelfstandige inheemsche naties inderdaad ontstaan zal; is het voorts — ingeval dit complex wél mocht ontstaan — niet waarschijnlijk, dat dit in afzienbaren tijd zal gebeuren en is het verder al heel weinig aannemelijk, dat die politiek volwassen inheemsche naties een Nederlandsch — dus vreemd — gezag als centraal gezag tusschen en boven zich zouden wenschen te handhaven, — overwegingen, op zichzelf reeds meer dan voldoende om aan de nieuwe staatkunde van den Heer R. v. E. het recht op vertrouwen te ontzeggen, — er is nog een ander gewichtig motief om het door hem ontworpen stelsel te verwerpen.

Dat motief is, dat dit stelsel zijn grondslag vindt in een visie op de Indische maatschappij, welke niet in overeenstemming is met de werkelijkheid.

De Heer R. v. E. ziet de Indische gemeenschap verdeeld in twee streng van elkaar gescheiden te houden sferen: de inheemsche, nationaal-autonome en de Nederlandsche gezagssfeer, die elk in zijn systeem op zichzelf moeten blijven staan, elk een eigen taak te vervullen hebben, geheel afgescheiden van die der andere sfeer; vermenging van die beide sferen is, volgens den Heer R. v. E., de fout van het huidig systeem, dat, door het onderscheid tusschen die beide sferen en haar natuurlijke organisatie en werking uit het oog te verliezen, oorzaak is van alle staatkundige euvelen en misstanden. Vermenging van die beide sferen mag dan ook niet plaats hebben, op poene van ondergang van het stelsel-Ritsema van Eck.

Het is daarom voor dat stelsel erg jammer, dat de vermenging van die beide sferen op vele plaatsen in Indië (o.a. over ongeveer heel Java) reeds heeft plaats gevonden en wel zoo innig, dat daar — men denke b.v. aan de streken, waar de Europeesche landbouwnijverheid zich gevestigd heeft — economische en maatschappelijke belangen-complexen gevormd zijn, gemeenschappen, waarin de belangen van inheemsche en die van de tot de „Nederlandsche gezagssfeer” behorende Europeesche ondernemingen en personen zoodanig in en door elkaar gestrengeld zijn, dat zij niet dan met geweld, en dus met ontwrichting van het natuurlijk gegroeide economisch en maatschappelijk leven, van overheidswege van elkaar gescheiden zouden kunnen worden. Wanneer — om een concreet voorbeeld te stellen — in een regentschap een suikeronderneming gevestigd is, dan ontstaat daardoor grondhuur en -verhuur, de gedurige aanrakingen tusschen werkgever en werknemer in allerlei vormen, de commercieele betrekkingen, welke tot stand komen tusschen de leden der beide „sferen”, een zoodanige maatschappelijke samengroei, dat het practisch onmogelijk wordt, de beide „sferen” uiteen te houden, elk als 't ware in een voor de andere sfeer zorgvuldig afgesloten compartiment te duwen met de boodschap, dat de eene met de belangen van de andere niets te maken heeft, de inheemsche in haar eigen nationale bestuursorganen (dorpsraad, regentschapsraad) de behartiging harer belangen moet zoeken, de uitheemsche in de — streng van de nationale af te scheiden — organen van het centrale gezag (residentieraad, provinciale raad, enz.)

De fout van den heer R. v. E. schuilt ten aanzien van deze beschouwing hierin, dat hij staatkundige groepsverdeeldheid wil (en daarom ook ziet), in stede van de werkelijk bestaande gebieds-gemeenschap.

De bevolking van één gebied, hoe ook gegroepeerd, heeft noodzakelijkerwijs belangen gemeen, vormt van-

zelf — zeer bijzondere omstandigheden, zoals zich in het cultuurgebied der Oostkust van Sumatra voordoen; daargelaten — een belangen-gemeenschap (men denke, v. z. v. het Javasche regentschap betreft, in dit verband b.v. aan openbare hygiëne, irrigatie, plaatselijke openbare wegen, enz.). Voor een deel zullen de belangen van verschillende groepen uit deze gemeenschap parallel loopen, voor een ander deel onderling tegenstrijdig zijn, maar voor beide gevallen is het redelijk niet alleen, maar zelfs — om bevoorrechtiging en achterstelling te voorkomen — noodzakelijk, dat, zoodra door de Overheid tot de instelling van algemeen vertegenwoordigende publiekrechtelijke organen wordt overgegaan, die organen de gemeenschapsbelangen in dat gebied te behartigen krijgen en dat in die organen de verschillende groepen uit die gebieds-gemeenschap vertegenwoordiging vinden. Behartiging dier gemeenschappelijke algemeene belangen in *verschillende*, onderling niet-samenhangende lichamen, die wel binnen een bepaald territorium werken, doch op zuiver organischen, niet territoriaal grondslag gevormd zijn, zoals de heer R. v. E. wil, gaat in tegen de natuur der dingen en levert allerlei praktische moeilijkheden. Het is werkelijk geen toeval en ook geen mundiaal gemis aan staatkundig inzicht, dat men overal, ook in koloniën, gebieds-vertegenwoordiging aantreft, waar het over algemeene belangen gaat, zelfs daar waar men — zooals o.a. bij de organisatie en werkwijze der déléguations financières in Algerië — ondubbelzinnig blijkt geeft, oog te hebben voor mogelijke tegenstrijdigheden (naast gemeenschappelijkheid) in groepsbelangen van het vertegenwoordigde gebied.

De ongemengde, d. i. zuiver inheemsche, regentschapsraden van den heer R. v. E. zijn — afgescheiden van andere daartegen in te brengen bedenkingen — een onbillijkheid tegenover den niet-inheemschen ingezetene van het regentschap, die ten aanzien van plaatselijke belangen, welke voor hem vaak het zwaarste zullen wegen, in het daarvoor ingestelde orgaan (den regentschapsraad) geen medezegging heeft, terwijl hij die in het stelsel-R. v. E. evenzeer mist ten aanzien van alles wat het bestuur betreft, dat immers te zijnen aanzien zuiver ambtelijk blijft.

De vermenging van elementen uit de Nederlandsche gezagssfeer met die uit de „inheemsch-autonome”, die in werkelijkheid bestaat en in een zeker gebied (i. c. het regentschap) een belangengemeenschap in bovenaangegeven zin schept, is wel op papier, maar niet in de praktijk weg te redeneeren.

Heeft op de even aangegeven wijze reeds vermenging van elementen uit de beide sferen plaats, het valt te voorzien, dat in de toekomst die vermenging ook op nog andere wijze zal tot stand komen.

In het stelsel-R. v. E. is het centrale gezag voorbehouden aan Nederland. De leidende posten bij dat centrale gezag moeten dus vervuld worden door Nederlanders, *niet* door inheemschen. Er is echter geen profetische blik noodig om te voorzien, dat het niet zoo heel lang meer duren zal voordat ontwikkelde Indiërs in aanmerking zullen wenschen te komen ook voor die leidende posities bij het centrale gezag, b.v. voor den post van directeur van een departement van algemeen bestuur, zooals dit in Britsch-Indië en in de Filippijnen reeds jaren lang het geval is. Zou het nu praktisch mogelijk zijn den drang in die richting te weerstaan, een Indiër, die intellectueel en moreel geschikt geacht zou worden voor zoo'n positie, niet te benoemen, alleen op grond van de overweging, dat hij, als Indiër, niet in de „sfeer” van het centrale gezag thuis behoort, en die gedragslijn op den duur te blijven volhouden? Het is toch kwalijk aan te nemen dat de betrokkene (en de inheemsche intelligentsia daarachter) tevreden zal zijn met eene troostende verwijzing naar de toekomst, waarin

de natie, waartoe hij behoort, wellicht een zelfstandig staatsbestuur zal bezitten, en zelfs niet, gesteld dat (over x jaren) die natie reeds bestaat, met een verwijzing naar een post bij die natie, welke allicht minder belangrijk zal zijn dan die bij het centrale gezag. Vermenging van de beide sferen ook in dezen zin zal niet te ontgaan zijn.

Maar is vermenging niet te ontgaan, laat de Indische maatschappij zich den haar door den heer R. v. E. aangewezen weg niet opdwingen, dan valt daarmee zijn geheele systeem, dat op de scheiding van de beide „sferen” gebouwd is.

Ik mag te dezer plaatse niet vervallen in verdergaande beschouwingen van dit systeem, dat ondanks den vaak aantrekkelijken vorm, waarin de ontwerper het weet te kleeden en zijne schijnbare concreetheid, bij nadere ontleding telkens teleurstelt door zijn vaagheid en gemis aan reëelen ondergrond. Verdere ontleding acht ik trouwens niet noodig, omdat ik meen met het vorenstaande genoegzaam te hebben aangetoond, dat de nieuwe staatkunde van den heer R. v. E. zich richt op een volkomen fictief en weinig waarschijnlijk toekomstbeeld en gegrond is op een niet met de werkelijkheid overeenstemmenden — en dus ook fictieven — kijk op de Indische samenleving. Als koloniaal-staatkundige fantasie moge het verdienste hebben, voor de praktijk is het volkomen onbruikbaar.

* * *

Na vorenstaande algemeene beschouwing kan ik over de door den heer R. v. E. voorgestane financiële politiek, die geheel gebaseerd is op zijne algemeene staatkundige theorieën, kort zijn.

Zooals alle staatkundige moeilijkheden in Indië wijt de heer R. v. E. ook die op financieel gebied aan gemis aan politiek inzicht bij de leidende machten. Wat de heer R. v. E. noemt „de unificatie,” d. i. het niet erkennen van het bestaan van inheemsch-nationale volkengroepen naast een staatkundige groep van het Nederlandsche volk in Indië, het niet gescheiden houden van de beide sferen: de Nederlandsche gezagssfeer en de inheemsche-autonome, is z. i. de oorzaak van de te groote uitgaven in de laatste jaren, ten gevolge waarvan de tekorten op de Indische begrotingen tot de bekende onrustbarende hoogte gestegen zijn.

Dat hetzelfde verschijnsel zich na den oorlog in meerdere of mindere mate in vrijwel alle landen van de wereld heeft voorgedaan schijnt op den heer R. v. E. weinig indruk gemaakt te hebben. Hoe dit intusschen zij, *het* geneesmiddel is ook hier: het stelsel-R. v. E.

De kern der financiële beschouwingen in het vorengenoemd artikel van den heer R. v. E. is vervat in het op blz. 161 voorkomende gedeelte, dat voor alle duidelijkheid hieronder moge worden aangehaald.

Na er nog eens den nadruk op gelegd te hebben, dat de groote dwaling van de koloniale staatkunde der laatste tijden, ook op financieel gebied, is de unificatie, waardoor de overheidstaak zoo uitgebreid werd, dat zij niet meer te beheerschen is en de inheemsche bevolking, bij haar streven naar ontwikkeling, niet de voor een goed financieezen noodige beperking vond, omdat zij niet in de eerste plaats met eigen middelen werkte, doch in belangrijke mate op de uitheemsche productie steunde, zegt de heer R. v. E.:

„Wat daarom thans noodig is, is dat het Nederlandsche „gezag zich weer bewust tot oppergezag constitueert, en „dat de inheemsche bevolking in volksverband wordt gebracht, zoodat het Nederlandsche bestuur niet met individuen, doch met groepen te maken krijgt. Die groepen „behooren een eigen budget en een eigen financieezen te „hebben. De regentschapsautonomie, die door mij met deze „bedoeling was geschapen, moet zich dus in hare organisatie „inspireeren op de landschappen en niet op de decentralisatie- „beginselen van 1903, zooals thans geschiedt. Dan wordt „bereikt, dat de Europeanen daarbuiten vallen en dat

„dus de inheemsche maatschappij bij haar ontwikkeling „ook steeds het beeld van haar eigen economisch vermogen „voor oogen heeft.”

Aannemende, dat het in de bedoeling ligt, Indië niet eerst in de volgende eeuw, maar zoo spoedig mogelijk uit de financiële moeilijkheden te helpen, is de *mogelijkheid* tot vorming van inheemsche volksverbanden met eigen budget en eigen financieewezen beperkt tot die streken van den Archipel, waar dergelijke volksverbanden (desa, regentschap, marga, nagari, enz.) bestaan. De inlandsche vorstendommen zijn vaak alles behalve „volksverbanden”, maar aannemende, dat ook deze landschappen daaronder verstaan dienen te worden, dan beteekent bedoelde beperking, dat alvast in dat gedeelte van de Buitengewesten, waar noch dergelijke volks-huishoudingen, noch landschapsbestuur bestaat, het denkbeeld *geen* toepassing kan vinden.

In de tweede plaats gaat het niet aan, de landschappen (d.z. de inlandsche vorstendommen) ten voorbeeld te stellen aan de regentschappen op Java!

Orgaan van autonomie in de zelfbesturende landschappen is het zelfbestuur (gewoonlijk vorst of hoofd met eenige „landsgrooten”), dat onder leiding en toezicht van het Europeesch bestuur staat. Wie geen vreemdeling in Jeruzalem is, weet dat over het algemeen het initiatief tot de meeste maatregelen, welke officieel van het inheemsche zelfbestuur emaneren, niet uitgaat van die zelfbesturen, maar van het „toezichthoudend” Europeesche bestuur, onder welks leiding ook de landschapsbegroting wordt opgemaakt en dat, met de „korte verklaring” in de hand, zij het ook onder zekere beperkingen, zijn wil in het landschap kan doorzetten. Een en ander is het natuurlijk gevolg eensdeels van het stadium van ontwikkeling, waarin de meeste landschappen en hunne besturen nog verkeerden, anderdeels van het aan de verhouding tusschen Indisch Gouvernement en landschapsbestuur inherente toezicht op de gestie van den vazalstaat, toezicht dat *uit zijn aard* duurzaam moet zijn. Het financieel beheer staat hier dus practisch onder de duurzame leiding van het Europeesche bestuur.

Gansch anders zal de toestand op Java (en ook elders in de meer ontwikkelde streken van het rechtstreeks bestuurd gebied) zijn, als daar het autonomie-beginsel zal zijn doorgevoerd. Aan het hoofd van het Java'sche regentschap zal — ook volgens het stelsel-R. v. E. — komen een door de bevolking geheel of grootendeels *gekozen* regentschapsraad, een volgens democratische beginselen georganiseerd lichaam, dat werkelijk autonoom zal zijn en ten aanzien waarvan het zeker niet in de bedoeling ligt, het onder gestadige voogdij van het Europeesch bestuur te doen staan. Het werkelijk zelfstandige orgaan van autonomie in het regentschap (de regentschapsraad) is daarom, noch wat organisatie, noch wat functioneering (ook in financiële richting) betreft, te vergelijken met dat in de inlandsche zelfbesturen (vorst en landsgrooten).

Een ander verschil — in de lijn dezer beschouwingen van wellicht nog meer gewicht — is, dat de economische en maatschappelijke rol van het Europeesche element op Java van geheel andere beteekenis is dan in de landschappen in de buitengewesten.

Dat Europeesche element is daar over het geheel zóó klein, dat het, uit algemeen oogpunt beschouwd, geen rol speelt, óf men heeft, zooals in het cultuurgebied der Oostkust van Sumatra, te doen met een complex van zelfbesturende landschappen, waar dat element juist overheerschend is en waar ook het inlandsche element grootendeels geïmporteerd is, zoodat van eene samenhangende *inheemsche* inlandsche maatschappij nauwelijks gesproken kan worden. Hier heeft men te maken met eene samenleving, waarvan alle deelen — ook het inlandsche — zeer sterk georiënteerd zijn op de „uitheemsche productie”; op Java daarentegen heeft men te doen met eene samen-

leving, waar de „uitheemsche productie” zich als oorspronkelijk vreemd element tot op zekere hoogte heeft ingewerkt, maar die in de eerste plaats op de behoeften en belangen der inheemsche gemeenschap gericht blijft.

Hoe gaarne men zich daarom, bij vastlegging van bestuursbeginselen voor heel Indië, het voorbeeld der structuur in de landschappen der buitengewesten voor oogen zou stellen, ook hier zal de wensch moeten wijken voor de realiteit, welke in het Java'sche regentschap, d. i. onder geheel andere omstandigheden en vooral bij gansch andere maatschappelijke verhoudingen, het volgen van de in de landschappen gevoerde politiek verbiedt. Al zou men den bond van Zwitsersche kantons nog zoo'n bewonderenswaardige organisatie vinden, niemand zal er aan denken, gesteld dat hij op theoretische gronden aan die organisatie de voorkeur zou geven boven die van den Nederlandschen Staat, haar te willen gaan overplanten in Nederland.

Intusschen, de onbruikbaarheid van het voorbeeld der landschappen voor het Java'sche regentschap daargelaten, zou men werkelijk mogen verwachten, dat de instelling van regentschaps-autonomie (en die van daarmede overeenkomende gemeenschappen), zooals de heer R. v. E. die wenscht en het geven van een eigen budget aan die inheemsche gemeenschappen de oplossing van de financiële moeilijkheid zou brengen?

In de eerste plaats valt hierbij op te merken dat in den financiëleen toestand ten aanzien van de zelfbesturende landschappen, d. i. het grootste deel der buitengewesten, door uitvoering van het denkbeeld van den heer R. v. E. geen wijziging wordt gebracht. De verbetering zou dus moeten komen van het resterende deel van Indië. En wat nu de rest betreft, daarvoor wil de heer R. v. E. dan de uitspraak doen gelden (blz. 161, tweede kol.): „De Indische volken” (lees, wanneer men althans de zaak niet al *calendas Graecas* wil verdagen: inheemsche volksgroepen) „zelf hebben dan in het eigen budget „de natuurlijke rem, die verhindert, dat het evenwicht tusschen cultureel willen en economisch „kunnen te zeer wordt verbroken.”

De heer R. v. E. heeft wel een zéér hoogen dunk van capaciteit, inzicht en zelfbeheersching van die nieuwe, inheemsche autonome gemeenschappen! Wat de Indische Regeering zelve en de staatkundig ervaren regeeringen van vele andere staten *niet* gedaan hebben: de tering naar de nering zetten, dat verwacht de heer R. v. E. van deze staatkundig onervaren besturen, die notabene beginnen met de erfenis van den in dit opzicht schuldigen voorganger — de Regeering — te aanvaarden.

Is er, op grond van de algemeene ervaring te dien opzichte dus weinig ruimte voor de verwachting, dat inderdaad een eigen budget de natuurlijke rem zal vormen voor de inheemsche volksgemeenschappen om „het evenwicht tusschen cultureel willen en economisch kunnen te zeer te verbreken”, aan zoodanige eventueele verwachting wordt geheel de bodem ingeslagen, wanneer wij lezen, dat „ook de regentschappen een financiële bijdrage van het oppergezag kunnen ontvangen.” Met de wetenschap, dat tekorten op hun budget kunnen worden aangevuld door „het oppergezag” — dat wil, in het systeem van den heer R. v. E. zeggen: de inkomsten van het centrale gezag, dan natuurlijk in hoofdzaak opgebracht door het vreemde (d.w.z. niet-inheemsche) groot-kapitaal — zullen alle eventueele zuinigheidskiemen bij de inlandsche gemeenschappen alras verstikt worden en zal hun „cultureel willen” — ongebreideld door vertegenwoordigers van de groep, die de subsidies zal te betalen hebben — zich zeker niet richten naar eigen „economisch kunnen”. Wie koloniale geschiedenis bestudeerd heeft, kent de voorbeelden van dergelijke financiële regelingen en hare

onvermijdelijke resultaten; de Fransche koloniale geschiedenis is er vol van en voor den hedendaagschen Nederlander staat Suriname als waarschuwend voorbeeld.

Neen, het stelsel-R. v. E., gesteld dat het over het geheel practisch uitvoerbaar ware — des neen, zie boven — zou ook op financieel gebied voor Indië geen uitkomst geven, zou zeker niet voorkomen dat de inheemsche bevolking in belangrijke mate bleef steunen op de „uitheemsche productie”. Of, en zoo ja, in hoever dit laatste onnatuurlijk of ongeoorloofd zou zijn, is een andere kwestie, die echter buiten het kader dezer beschouwingen valt.

Den Haag, 28 Februari 1923.

D. G. STIBBE.

TIJDELIJKE BEPERKING VAN DEN INVOER VAN SCHOENWERK.

(Aanteekeningen bij de M. v. T.)

De Koninklijke Boodschap, waarbij aan de Tweede Kamer een ontwerp van wet „tot tijdelijke beperking van den invoer van schoenwerk” ter overweging werd aangeboden, draagt de dagteekening van 17 Februari. Op 21 Februari werd in Den Haag de reeds langen tijd vooraf aangekondigde „grootte openbare protestvergadering” gehouden, die belegd was door de „Commissie van Overleg voor de Schoenen Leder-industrie”. Is het al te gewaagd eenig verband tusschen die twee data aan te nemen en te vermoeden, dat de Regeering, voornemens zijnde een ontwerp tot tijdelijke invoerbeperking voor schoenen in te dienen, er prijs op gesteld heeft dat haar voordracht de Kamer zoude bereiken voordat de protestvergadering gehouden werd?

Indien de Regeering gehoopt mocht hebben, dit protest te verzwakken door haar goeden wil te toonen en de heeren tevreden te stellen, dan is zij zeker deerlijk bedrogen uitgekomen. Natuurlijk zou het protest nog luider en forscher hebben geklonken, indien men de Regeering onaandoenlijkheid en stilzitten had kunnen verwijten, maar tevreden gesteld bleken de sprekers ter vergadering toch allerminst. De voorzitter van den R.K. Bond van Lederfabrikanten, die de vergadering opende, zeide dat, al was er dan nu een ontwerp voor tijdelijke invoerbeperking ingediend, de „stervende industrie” daarmee nog niet gebaat was. Daarmede was de bespreking ingeleid. Zij werd gesloten door het Tweede-Kamerlid, den Heer *Fleskens*, die verklaarde, dat het ontwerp ook hem niet had bevredigd... Zoo heeft dan de Regeering aan deze actie nauwelijks eenigen wind uit de zeilen genomen; daarentegen heeft zij zeer velen, die een maatregel als de nu aanhangige van haar niet hadden verwacht, teleurgesteld.

In de M. v. T. tot het onderhavig ontwerp herinnert Minister *Aalberse* allereerst aan wat door de Regeering in § 9 der M. v. A. op Hoofdstuk I der Staatsbegrooting was gezegd, nl. dat zij tot het uitvaardigen van invoerverboden „niet dan in de allerlaatste plaats en nadat bij een dreigenden noodtoestand alle andere middelen zijn uitgeput” behoort over te gaan.

Daarop laat de Minister velerlei volgen, dat ook z.i. tegen invoerverboden pleit. Deze merkwaardige passus luidt aldus:

De ondergeteekende blijft dan ook van meening, dat het bestaande stelsel van handelspolitiek moet worden gehandhaafd, ook omdat zonder verlaging van productiekosten duurzaam herstel van het economisch leven niet mogelijk is.

Hij is voorts overtuigd, dat eene algemeene verlaging der productiekosten een noodzakelijke voorwaarde is, om onzen handel en onze industrie weder tot bloei te brengen.

Hij ziet ook niet over het hoofd, dat de nominale productiekosten in de landen met dalende valuta bij tijdelijke stabilisatieering den kostprijs in de overige landen telkens meer naderen en dat ten gevolge van

den ontstanen kredietnood de kans bestaat, dat de invoer uit die landen afneemt en de druk op onze industrie daarmede geleidelijk zal verdwijnen.

Hoewel uit een onderzoek, dat sinds eenigen tijd door den ondergeteekende in zake den toestand in de verschillende industrieën is ingesteld, gebleken is, dat mede ten gevolge van een sterk verhoogden invoer bij vele bedrijven eene groote werkloosheid valt te constateeren en ongetwijfeld mede dientengevolge niet onaanzienlijke verliezen worden geleden, heeft ondergeteekende op het oogenblik nog niet de overtuiging, dat in het algemeen deze bedrijven door eene beperking van den invoer duurzaam zullen kunnen worden geholpen. Hij acht den nadeeligen invloed, die in het algemeen gesproken, door een, zij het tijdelijke beperking van invoer van sommige artikelen op den handel en op de productievoorwaarden in andere industrieën wordt uitgeoefend, van zoo ernstigen aard, dat men naar zijne meening alleen in den uitersten nood voor een bepaalde industrie zijn toevlucht tot een tijdelijk invoerverbod mag nemen.

Het doet vreemd aan, dadelijk na dit pleidooi tegen invoerverboden, te lezen:

„Zoo heeft het den ondergeteekende getroffen, dat de noodtoestand in de schoen-industrie dusdanige bedenkelijke afmetingen heeft aangenomen, dat ernstig dient te worden overwogen op welke wijze deze tak van nijverheid tijdelijk zou kunnen worden gesteund”.

Maar deze zin dient natuurlijk als inleiding tot het betoog, dat hier een uitzonderingsgeval aanwezig is, of liever (want dat zou in het licht moeten worden gesteld): dat de thans aanbevolen maatregel „in de allerlaatste plaats” kwam, dat er was een „dreigende noodtoestand” en dat „alle andere middelen uitgeput” waren.

Wat nu die „andere middelen” betreft, vernemen wij slechts, dat de Minister het verlenen van een export-premie overwogen, doch dit denkbeeld verworpen heeft en dat „van een mogelijke loonsverlaging voor het oogenblik geene merkbare verbetering in den toestand der schoen-industrie te wachten is”.

Maar is dan, sedert de Regeering in November 1922 de noodzaak van invoerverboden minder waarschijnlijk achtte omdat de grootste druk der valuta-concurrentie welhaast voorbij scheen, de toestand in de schoen-industrie zooveel slechter geworden? Was er in November 1922 voor dit bedrijf nog geen „uiterste nood”, doch wel in Februari 1923?

Zoekt men een antwoord op die vragen in de cijfers en feitelijke gegevens, welke de M. v. T. bevat, dan treffen ons allereerst de opgaven omtrent de invoeren van schoenwerk over de jaren 1913, 1920—1922:

	KG.	Guldens.
in 1920	1.688.197	11.355.680
„ 1921	2.383.937	10.505.493
„ 1922	3.881.000	14.236.000

Let men op de verhouding tusschen gewicht en waarde in 1920 en 1922, dan ziet men dat over het laatste van beide jaren het gewicht meer dan verdubbeld was, doch de waarde daarvan slechts gestegen in eene verhouding = 11 : 14. Het is dus wel heel duidelijk, dat vooral na 1920 zeer goedkoop schoenwerk is ingevoerd. Gaat men na, wat de M. v. T. mededeelt omtrent de landen van herkomst, dan treft het, dat van den invoer over 1920 voor rekening van Engeland kwam 59,4 pCt. voor die van Duitschland 17,5 pCt.; in 1922 zijn deze cijfers voor beide landen geworden: 10,1 pCt. (Engeland) en 77,6 pCt. (Duitschland). Het duurdere Engelsche schoenwerk is ten onzent dus sedert 1920 in zeer belangrijke mate verdronken door het goedkoopere Duitsche.

Maar is dan in de cijfers der maandelijksche invoeren van schoenwerk over 1921 en 1922 (van 1923 is natuurlijk slechts Januari bekend) eene zich aanhoudend voortzettende stijging te bemerken in zoodanige mate, dat men tot de slotsom wel komen moet: dit euvel dient door een invoerverbod te worden gekeerd? Wordt de „dreigende noodtoestand” volgens deze statistische gegevens steeds ernstiger?

Laat ons zien. In Januari 1921 is de schoenen; invoer 94.051 KG., dit cijfer stijgt daarna tot boven de 100.000 en beweegt zich tot einde Augustus van dat jaar tusschen de grenzen van 115.036 en 165.293 KG. maar in September 1921 vertoont zich een verrassende sprong in het aantal KG.: van 157.688 in Augustus klimt het tot 277.614 en komt daarna niet meer onder de 239.000. De maandcijfers worden van dan af zoo belangwekkend, dat wij ze hier, gelijk zij in de M. v. T. voorkomen, laten volgen:

September 1921	277.614	Mei 1922	446.000
October 1921	263.950	Juni 1922	355.000
November 1921	329.256	Juli 1922	290.000
December 1921	404.798	Augustus 1922	239.000
Januari 1922	334.000	September 1922	283.000
Februari 1922	285.000	October 1922	260.000
Maart 1922	440.000	November 1922	327.000
April 1922	345.000	December 1922	277.000

en Januari 1923 sluit de rij met 275.000 KG.

Wanneer men nu deze cijfers objectief en onbevangen beschouwt, dan kan, dunkt mij (als althans de waarde aan die cijfers moet worden toegekend, die de Minister klaarblijkelijk daaraan hecht) de slotsom geen andere zijn, dan dat hier „het ergste leed geleden” schijnt. Wij zien dit invoercijfer van 277.614 in September 1921 zich verheffen tot 404.798 in de laatste maand van dat jaar, na korte inzinkingen stijgen tot 440 duizend in Maart 1922 en, na een terugval over April, tot 446 duizend over Mei. Maar nu schijnt dan ook het hoogtepunt bereikt en het tijdperk van 400 duizend of meer geëindigd. Van dat hoogtepunt zakt het op 355, op 290, op 239, verheft zich dan weer, doch komt nog slechts éénmaal in de reeks boven de 300 duizend uit (November 1922). In December 1922 is het niet hooger dan het was in September 1921, toen de stijging, gelijk wij zagen, plotseling inzette. En Januari 1923 is nog even daaronder. Men kan dit ook aldus uitdrukken: in de 17 hier beschouwde maanden zijn drie „toppen” van meer dan 400.000 KG.: December 1921, Maart en Mei 1922 en vijf „toppen” van meer dan 300.000: November 1921, Januari, April, Juni en November 1922; voor de overige negen maanden loopt de „curve” tusschen de vrij enge grenzen van 239.000 en 290.000. Vindt men hierin het beeld van een onlangs acuut geworden toestand, van een doorgaande verergering, een zich uitbreidend kwaad? De maanden September, October en November geven over 1921 en over 1922 vrijwel dezelfde cijfers te zien; December 1922 geeft 127.798 KG. *minder* dan een jaar te voren. Het eerste kwartaal van 1922 wijst op een invoer van 1.059.000 KG.; het laatste op een van 864.000. Dit wekt niet den indruk van een zich toespitsenden noodtoestand. Terwijl de Regeering in November 1922 het „minder waarschijnlijk” achtte, dat zij tot het uitvaardigen van invoerverboden zou behoeven te komen; terwijl toen toch de invoercijfers van schoenwerk over 1921 en 1922 (tot October) bekend waren; vraagt men zich af, wat er *sindsdien* zich heeft voorgedaan, waardoor *thans* noodig is, waarvan *toen* de noodzaak niet waarschijnlijk werd geacht. *De in de M. v. T. verstrekte statistische gegevens inzake den invoer leiden niet tot een antwoord op die vraag.*

„De werkloosheid is in verband met den invoer in het afgelopen jaar tot een zeer zorgwekkende hoogte gestegen”.

Met deze woorden leidt de Minister zijne mededeelingen over de werkloosheid in; daaromtrent noemt hij vele cijfers, ten deele ontleend aan statistieken, welke cijfers „onvolledig zijn en dus slechts betrekkelijke waarde hebben”, ten deele aan een vanwege den Minister ingesteld „afzonderlijk onderzoek”, welks doel was opgaven te verkrijgen „die de werkelijke werkloosheid juist weergeven.” — In het beperkt kader van deze losse aantekeningen laat ik dit punt liever rusten, omdat wij hier staan voor een „Begleiterscheinung”, een gevolg, terwijl de beschouwing van de oorzaak (ook van het middel) belangwekkender is, en tevens omdat ik allereerst nog iets zou willen zeggen over de uitvoer-cijfers, die in de M. v. T. wel worden vermeld doch waarover geen opmerkingen worden gemaakt, al wordt wel, gelijk wij zien zullen, op de bezwaren voor den export gewezen.

De uitvoer-cijfers dan zijn:

	KG.	Guldens.
1913..	347.528	1.390.092
1920..	143.188	1.063.429
1921..	93.648	790.333
1922..	110.000	696.000
Januari 1923..	9.335	47.717

In het later volgend betoog omtrent het bezwaarlijke van export-premies zegt de Minister dat „dezelfde concurrentie, welke in het binnenland van de zeer goedkoop produceerende landen wordt onderhouden, uiteraard ook in het buitenland wederom wordt ontmoet. Daarbij komt nog, dat vele exportlanden door beschermende maatregelen den invoer geheel of gedeeltelijk onmogelijk hebben gemaakt, terwijl zich juist ten aanzien van de schoenindustrie bij export op grooter schaal bijzondere moeilijkheden voordoen, voortspruitend uit verandering van mode, verschil in formaat en qualiteit in de verschillende landen enz.”

Laat mij, wat dit laatste betreft, erop mogen wijzen, dat deze „bijzondere moeilijkheden” voorheen onze schoenindustrie niet belet hebben den uitvoer tot een zeer belangrijk deel van haar bedrijf te maken. En laat mij, ten aanzien van het verband tusschen goedkopen invoer en belemmerden uitvoer de aandacht vestigen op de guldens-cijfers van invoer en van uitvoer in 1913 en 1920:

	Invoer	Uitvoer
1913....	f 1.648.833	f 1.390.092
1920....	„ 11.355.680	„ 1.063.429

Men ziet hier met een oogopslag dat de zeer aanzienlijk toegenomen invoer in 1920 (ten opzichte van 1913) niet samenging met een daarmee overeenstemmende vermindering van den uitvoer.

Tot eigenaardige uitkomsten geraakt men, indien men in het hierboven weergegeven overzicht der uitvoercijfers de gemiddelde waarde der uitgevoerde KG. schoenwerk uit de guldens afleidt en die waarde met het aantal uitgevoerde KG. vergelijkt; men vindt dan deze opstelling:

	Uitvoer in KG.	Gemiddelde waarde per KG.
1913	347.528	f 4.—
1920	143.188	„ ± 7.40
1921	93.648	„ ± 8.40
1922	111.000	„ ± 6.30
1923 (Januari)	9.335	„ ± 5.10

Het verband is duidelijk: het buitenland nam minder op, naar gelang ons schoenwerk hooger in prijs was. En het aangewezen middel om den uitvoer te bevorderen, zou dus ongetwijfeld zijn: tot goedkoopere voortbrenging te geraken. Maar dat juist dit door de onderhavige maatregelen bereikt zal worden, is niet aannemelijk. En dit schijnt mij kenschetsend in den ontworpen protectionistischen maatregel, dat de ontwerper nauwelijks eenige aandacht en belangstelling heeft voor eene verlevendiging en versterking van deze nijverheid door herstel, zoo mogelijk, van haar vroegeren uitvoer, maar zoo goed als uitsluitend zich deze vraag stelt: hoe kan ik de mededinging van over de grenzen tegengaan en dus de verbruikers beletten ook voortaan zich onbeperkt te voorzien van goedkoop buitenlandsch schoenwerk?

Hierin ziet de wetgever „het eenige hulpmiddel” en hij acht de aanwending daarvan gerechtvaardigd door de huidige positie van deze nijverheid, gelijk hij die schildert. Maar heeft hij met die schildering ons overtuigend aangetoond, dat hier een geval aanwezig is als bedoeld in de boven aangehaalde § 9 der

Algemeene Beschouwingen op de Staatsbegroting? Komt deze maatregel „in de allerlaatste plaats”? Zijn „alle andere middelen uitgeput”? In hier *thans* „de uiterste nood”?

Vragen als deze rijzen, wanneer men de overwegingen in de M. v. T. met opmerkzaamheid leest. Deze vragen betreffen dus enkel de motiveering van den voorgenomen steun-maatregel; andere zijn te stellen ten aanzien van de opportuniteit, het doel-treffende van de voorgenomen wettelijke hulp-actie.

Rechtvaardigt de nood van *dezen* nijverheidstak een op-den-koop-toe-meenemen van de tegen invoer-verboden in § 9 voornoemd ontwikkelde en door den steller dezer M. v. T. onderschreven bedenkingen? Waarin is de zeer bijzondere uitzonderings-positie van dezen nijverheidstak gelegen? Welk antwoord heeft de Minister „in petto” voor industrieelen, die tot hem zullen-komen met het betoog, dat ook zij onder valuta-concurrentie gebukt gaan, in den „uitersten nood” verkeerden enz.? De protest-vergadering in den Haag (dit was teekenend!) sprak er in een motie haar leedwezen over uit dat in dit wetsontwerp „geen voorzieningen ten aanzien van de leder-industrie zijn voorgesteld” en in die vergadering beloofde de Heer *Fleskens* namens de vier daar aanwezige Kamerleden dat hij bij de behandeling „de bescherming van de leder-industrie” zou ter sprake brengen!

Voorts: wat zal, wat *kan* het effect van *tijdelijke* invoerbeperring zijn? Art. 6 zegt dat „deze wet . . . vervalt met ingang van 1 Januari 1924.” Dan zal dus de huidige toestand herleven. Indien deze wet . . . zeg 1 April in werking treedt, zal dan een invoerbeperring van negen maanden voldoende zijn om den noodtoestand in deze industrie, die „dusdanige bedenkelijke afmetingen heeft aangenomen,” te wijzigen in eenen, waarbij zij zonder dien steun weer op eigen beenen staan kan?

De „tijdelijke maatregelen” zullen strekken om „den invoer tot normale afmetingen terug te brengen.” Wat moet praktisch daaronder worden verstaan? Wie onder *vigueur* der wet schoenen wil blijven invoeren, zal een opgave moeten verstrekken van wat door hem „in normalen tijd en gedurende de laatste jaren werd geïmporteerd,” ook van de bestellingen die door hem „in het binnenland aan fabrikanten zijn opgedragen.” Wat is de „normale tijd”? Vóór 1914? En wat zijn „de laatste jaren”?

Meent de Minister in de door hem straks van fabrikanten verlangde opgaven omtrent hun gedane bestellingen, een voldoende wapen te hebben „ten einde ervoor te waken, dat de maatregelen ter beperking van den invoer tot misbruiken of *noodlooze*¹⁾ prijsopdriving zouden leiden”, zelfs al doet hij „de prijzen, zoo noodig door boekenonderzoek controleren”? En meent hij, dat hij werkelijk tot tusschen-tijdsche intrekking van de wet zou kunnen overgaan, als toch „inderdaad prijsopdriving” (hier werd van „noodlooze” niet gerept) „het gevolg is”? Ziet hij niet, welk een onmogelijke taak hij zich hier stelt?

Ik greep slechts eenige, voor de hand liggende vragen. Laat mij er deze nog aan toevoegen: juist wanneer men te doen heeft met eene industrie, die „in hoofdzaak zeer sterk geconcentreerd is in een klein gebied en aldaar vrijwel het eenige bestaans-middel vormt”, is dan geen andere oplossing van tijdelijke moeilijkheden denkbaar, dan deze, waaraan de Minister zelf zoovele nadeelen „van ernstigen aard” verbonden acht? En, eindelijk, deze: als het juist is, dat (naar verluidt) Deutsche exporteurs schoenwinkels ten onzent exploiteeren, hoe zal dan de wetgever voorkómen, dat de winst der prijsopdriving dien exporteurs ten goede komt? En hoe zal hij voorkómen, dat tusschen de indiening van het ontwerpen de inwerkingtreding der wet door Deutsche

fabrikanten nog de voorraden hier sterk aangevuld en straks te hunnen profijte met extra-winst worden verkocht?

SMISSAERT.

DE INTERNATIONALE KAMER VAN KOOPHANDEL IN 1922.

I.

Palma sub pondere crescit (onder druk groeit de palm). Deze spreuk zou men kunnen toepassen op het werk van de Internationale Kamer van Koophandel in 1922 en ook op dat der Nederlandsche Organisatie.

Inderdaad, indien het zakenleven en de economische verhoudingen onder druk gelegen hebben, dan is dat wel in 1922 geweest. Druk, uitgeoefend door onzekerheid ten opzichte van de buitenlandsche politiek, druk en onzekerheid ten aanzien van financieele verhoudingen, wisselkoersen en sociale verhoudingen.

Het merkwaardige is echter, dat die druk niet geleid heeft tot verslapping en lusteloosheid, doch eerder een invloed ten goede heeft gehad, geprikkeld heeft tot verhoogde inspanning, om het bereikbare nog te bereiken met de beperkte ten dienste staande middelen.

De Nederlandsche Organisatie heeft in 1922 gedaan wat in haar vermogen was ten aanzien van de taak, welke zij als onderdeel van de Internationale Kamer van Koophandel had te verrichten. Dat haar dit mogelijk is geweest is voor een zeer groot deel te danken aan de kundige en krachtige medewerking van de personen, die als deskundigen aan hare commissies hunne medewerking hebben verleend.

Er zijn thans zestien landen bij de Internationaale Kamer aangesloten, waar werkzame Nationale afdeelingen zijn gevormd.

Het aantal bij de Nederlandsche Organisatie aangesloten vereenigingen bedroeg op 1 Januari van dit jaar 27. Door de malaise daalden de geldmiddelen van enkele vereenigingen zoodanig, dat de contributie voor hen te bezwarend werd. Daarentegen traden verscheidene Kamers van Koophandel tot de Organisatie toe, zoodat daarbij thans 14 Nederlandsche Kamers van Koophandel zijn aangesloten, waaronder die van Amsterdam en Rotterdam, en drie Nederlandsche Kamers van Koophandel voor het buitenland. Het aantal particuliere leden (handelsfirma's) steeg tot 20.

Het bestuur onderging een verandering door het bedanken van den heer E. P. de Monchy wegens zijn aftreden als Voorzitter van de Kamer van Koophandel te Rotterdam. De tegenwoordige Voorzitter van de Kamer van Koophandel te Rotterdam, de heer W. H. Croockewit, werd bereid gevonden diens plaats in te nemen, terwijl de heer J. B. van der Houven van Oordt, Voorzitter van de Vereeniging van Nederlandsche Scheepvaartmaatschappijen, op verzoek van de Nederlandsche Reedersvereeniging bereid gevonden werd de door het bedanken van Mr. Knottenbelt opengekomen plaats in den Raad van Bestuur in te nemen. Zoowel de heer De Monchy als Mr. Knottenbelt hebben beiden door hun adviezen en persoonlijke medewerking de Internationale Kamer steeds ten krachtigste gesteund.

Van de belangrijkste wijzigingen in de bestaande studiecmissies mogen wij hier vermelden de toetreding van Prof. Mr. W. L. P. A. Molengraaff tot die voor het Wisselrecht, van Mr. H. Craandijk tot die voor de Handelstermen en van den heer A. J. de Leeuw te Amsterdam tot die voor Douaneregelingen.

Aan de vergaderingen van het Bestuur der Internationale Kamer te Parijs werd door den Voorzitter der Nederlandsche Organisatie, Dr. A. G. Kröller, den Vice-Voorzitter, H. Rud. du Mosch en den Secretaris, Mr. J. E. Claringbould, dit jaar geregeld deelgenomen.

Door de Nederlandsche Afdeeling zijn in 1922 de vraagstukken, die van het Congres der Kamer te Londen in 1921 ter uitwerking werden ontvangen,

¹⁾ Ik cursiveer. H. S.

tot een einde gebracht. Had de Nederlandsche Organisatie bij de behandeling dezer vraagstukken eenerzijds het voordeel, dat zij van het secretariaat-generaal een leidraad of aanwijzingen voor de behandeling ontving, anderzijds was zij in de keuze der vraagstukken niet geheel vrij: Immers, zij was gebonden aan de wenschen van het Congres te Londen en aan de besluiten van den Conseil van de Internationale Kamer van Koophandel te Parijs. De Nederlandsche Organisatie heeft, wanneer zij tegenover de oplossing van een vraagstuk sceptisch gestemd was, zulks niet aan het bestuur der Internationale Kamer van Koophandel verheeld. Integendeel, zij heeft somtijds alleen in officieele brieven en zeer dikwijls bij officieuze besprekingen trachten duidelijk te maken, wanneer zij in bepaalde gevallen reeds bij voorbaat het zoeken naar eene oplossing meende te moeten ontraden. De Nederlandsche Organisatie heeft echter gemeend, nimmer hare medewerking bij het zoeken naar eene oplossing van een vraagstuk te moeten weigeren, ook indien haar het streven in een bepaald geval minder gelukkig voorkwam en de gedachte, die hierbij voorzat, is deze geweest, dat, willen particulieren op internationaal gebied gezamenlijk iets bereiken, een groote mate van oefening noodig is in internationale samenwerking. Werkelijke internationale samenwerking van particulieren op het gebied van handel en bedrijf is nog van betrekkelijk jongen datum. Men zou het kunnen vergelijken met een leger. Wil een leger in den strijd goede resultaten bereiken, dan zullen er vele oefeningen in geordend verband aan vooraf moeten gaan. Zoo is het ook hier bij den vreedzamen strijd tegen misstanden en leemten op het gebied van het internationale handelsverkeer. Eerst dan, wanneer de particuliere handel zich geoefend zal hebben, vraagstukken van algemeenen aard internationaal in organisch en systematisch verband te zien, zal het op den duur kunnen gelukken in korten tijd gemeenschappelijke rapporten op te stellen, hierover onderling van gedachten te wisselen en concessies te doen om ten slotte tot zoo duidelijke en zoo algemeen mogelijk ondersteunde conclusies te komen, dat de regeeringen deze slechts hebben om te zetten in tractaten en ze te fiatteeren als internationaal recht of internationaal handelsgebruik.

In het licht der voorafgaande algemeene opmerkingen, moet men feitelijk ook bezien de medewerking welke de Nederlandsche Organisatie, gegeven heeft aan het referendum, dat de Internationale Kamer van Koophandel gehouden heeft over het plan-Ter Meulen. Door den Volkenbond was Sir Drummond D. Fraser, benoemd tot organisator voor het plan-Ter Meulen, uitgenoodigd, de meening van exporteurs en van bankiers in de verschillende exporteerende en credietgevende landen ten aanzien van het bekende plan te verzamelen. Voor dit doel heeft Sir Drummond de hulp van de Internationale Kamer ingeroepen, die in verband daarmee het volgend viertal vragen ter beantwoording aan hare leden heeft toegezonden:

- 1e. Moeten alle exporteurs of financiers in de credietgevende landen hun credieten limiteeren in het geval, dat bijzondere waarborgen worden vereischt, tot die credieten, welke overeenkomstig de beginselen van het plan Ter Meulen zouden worden toegestaan?
- 2e. Moet een exporteur van materialen, bestemd voor wederopbouw (rollend materieel, spoorwegmaterieel, landbouwmachines, meststoffen) de Ter Meulen-bons aannemen als waarborg voor credieten tegen onderpand of voor geldleeningen?
- 3e. Moet een exporteur van grondstoffen de Ter Meulen-bons aannemen als waarborg voor credieten ten behoeve van de importeurs geopend om hen naar behoefte in staat te stellen zich grondstoffen te verschaffen?
- 4e. Moet een exporteur van half-fabrikaten of van gefabriceerde artikelen de bons aannemen als waarborg voor zijn verkoopen?

Deze vier vragen waren vergezeld van een résumé van het plan-Ter Meulen van de hand van Sir Drum-

mond Fraser, doch het mag overbodig heeten in dit orgaan den inhoud van dit plan nogmaals te vermelden.¹⁾ Hier mogen wij volstaan met de vermelding, dat de heer Ter Meulen zelf de welwillendheid had aan het verzoek van de Nederlandsche Organisatie gevolg te geven om in een harer bestuursvergaderingen de strekking van zijn plan en de beteekenis der gestelde vragen uiteen te zetten.

Al had men het plan tot onderwerp van het referendum gemaakt, zoo was toch de heer Ter Meulen zelf niet tijdig in de redactie der vragen gekend, terwijl bleek, dat deze redactie een zuivere uitspraak omtrent de toepassing van het plan-Ter Meulen niet mogelijk maakte. De heer Ter Meulen adviseerde om de eerste vraag ontkennend te beantwoorden, met welk advies het bestuur der Nederlandsche Organisatie zich vereenigde. Bij den heer Ter Meulen zelf had nimmer de bedoeling voorgezeten andere credieten, die niet op zijn plan zouden berusten, uit te sluiten. Met het ontkennend antwoord op de eerste vraag verviel voorts het belang der antwoorden op de volgende vragen en zooals te verwachten was, zijn de op het referendum ingekomen antwoorden zeer vaag gebleven.

In een later gehouden algemeene vergadering van de Nederlandsche Organisatie, waar de Secretaris-Generaal, de heer Edouard Dolléans, zelf aanwezig was, werd er nog eens de aandacht op gevestigd, dat het niet anders kon, dat van een dergelijke enquête weinig heil was te verwachten. Hierop werd door den heer Dolléans uiteengezet, dat een referendum een der middelen is, waarmede volgens de Statuten der Internationale Kamer, deze haar doel tracht te bereiken, terwijl het tevens ook als propagandamiddel van belang kan zijn.

Oorspronkelijk hadden de Amerikanen voorgesteld een referendum te houden betreffende den ongehinderden aan- en doorvoer van grondstoffen. Men had daarom de opinie willen vragen betreffende het heffen van invoerrechten op grondstoffen. Van Engelse zijde bestond hiertegen bezwaar, speciaal met het oog op de Dominions, terwijl ook ten opzichte van het houden van een referendum over de vrijheid van het vervoer ter zee het oogenblik minder gunstig scheen in verband met de „Jones-Act” in Amerika. Toen kwam van de zijde van den door den Volkenbond aangewezen Organisator van het plan-Ter Meulen Sir Drummond D. Fraser het verzoek dit plan aan een enquête te onderwerpen.

De heer Dolléans verklaarde, dat het bestuur van de Internationale Kamer uit den afloop van het referendum deze les had getrokken, dat in het vervolg geen referendums mogen worden gehouden, alvorens de gedetailleerde vragen aan het oordeel van de Nationale Comités der Internationale Kamer zullen zijn onderworpen, zoodat deze invloed op de redactie kunnen hebben.

Door den heer Fentener van Vlissingen werd een denkbeeld ontvouwd betreffende de inrichting van een zoo min mogelijk gecompliceerde statistiek, die de wereldbeweging ten opzichte van een beperkt aantal handelsartikelen zou kunnen weergeven. Dit plan werd door het bestuur der Internationale Kamer in beginsel overgenomen. Het komt hierop neer, dat de Internationale Kamer zich belasten zou met de verzameling van de meest recente publicaties van de officieele statistische bureaux der verschillende landen betreffende de productie, den uitvoer en den invoer van een beperkt aantal der belangrijkste handelsartikelen. De aldus ten opzichte van ieder land verzamelde cijfers zouden dan worden voorgelegd aan de producenten of verkoopers van het bepaalde artikel om daarbij hunne eventueele opmerkingen, wenschen of critiek te geven.

De aldus verkregen practische wenken zouden dan

¹⁾ [Zie jaargang 1920, pgn. 861 en 887 en jaargang 1921, pgn. 8 en 285. — Red.]

weder door de Internationale Kamer ter kennis moeten worden gebracht van de verschillende nationale statistische bureaux met het verzoek bij de bewerking der gegevens met de gemaakte opmerkingen zooveel mogelijk rekening te houden.

Door een dergelijke verzameling en groepeerings van officieele gegevens onder voortdurende medewerking en contrôle van de direct belanghebbende handelsmensen zou een voor den handel zeer waardevolle statistiek verkregen kunnen worden.

Mede in verband met het bovengenoemde plan heeft de Internationale Kamer in het afgelopen jaar een zoo volledig mogelijk overzicht samengesteld van de verschillende officieele en van de meest bekende officieuze publicaties op het gebied der handelsstatistiek.

Voorts besloot men om bij wijze van proef ten aanzien van drie wereldartikelen het bovenbedoeld onderzoek in te stellen en wel op het gebied van de ertsindustrie, de textielindustrie en den mijnbouw, respectievelijk voor de artikelen zink, katoen en steenkool.

Afgezien hiervan heeft de Internationale Kamer ook in het algemeen in de verschillende landen de quaestie bestudeerd van de mogelijkheid van internationale eenvormigheid van de handelsstatistiek. Uitgangspunt voor dit onderzoek is geweest een uitvoerig rapport van Professor Roorbach (Verenigde Staten). Naar aanleiding hiervan werd in het bijzonder door Prof. Methorst een uitvoerig memorandum geschreven, waarin deze de gronden uiteen heeft gezet, waarom eenheid van nomenclatuur nog in geen deele vergelijkbaarheid van de handelsstatistiek in de verschillende landen medebrenge.

De conclusie van het rapport van Prof. Methorst, dat voortgebouwd zou moeten worden op hetgeen door de Conventie te Brussel in 1913 tot stand gebracht werd,¹⁾ is feitelijk de conclusie, waartoe ook de Internationale Kamer dit jaar is gekomen. Al zijn dus in dit opzicht geen nieuwe gezichtspunten geopend, men kan ook hier constateeren, dat de algemeene internationale uitwisseling van geschriften en de gehouden besprekingen over dit onderwerp vele handelskringen beter hebben doen begrijpen, wat in deze materie tot het bereikbare en wat tot het onbereikbare behoort.

Ook dit jaar bewoog de Internationale Kamer zich op het gebied van de wetgeving betreffende de bescherming van den Industrieelen Eigendom en Mr. Donker Curtius leverde op verzoek van de Nederlandsche Afdeeling een overzicht van de bestaande wetgeving op dit punt, waarin hij de regeling ten aanzien van fabrieksmerken, uitvinders-brevetten, fabrieksgeheim, den intellectueelen eigendom en den handelsnaam behandelde.

Verschiedene vergaderingen werden in den loop van het jaar te Parijs gehouden door een voor dit onderwerp speciaal ingestelde commissie door de Internationale Kamer, waaraan zowel de heer Mr. Snijder van Wissekerke als de heer Mr. Donker Curtius hebben deelgenomen en waar de bepalingen der verschillende wetgevingen nauwkeurig met elkaar vergeleken zijn en waar verschillende wenschen zijn geformuleerd om tot vereenvoudiging en verbetering der in de verschillende staten bestaande wetgeving ten aanzien van handels- en fabrieksmerken te komen.

Ten aanzien van de Douane-wetgeving in de verschillende landen is de Internationale Kamer begonnen een verzameling aan te leggen van wel summiere doch zoo volledig en juist mogelijke overzichten van de wetgevingen in de verschillende landen. De Internationale Kamer heeft gemeend zich onder de tegenwoordige omstandigheden te moeten onthouden van zich bezig te houden met de douane-politiek der verschillende landen, doch al haar aandacht te geven aan de mogelijkheid om te komen tot vereenvoudiging en verduidelijking van de douane-systemen in de verschillende landen. De Nederlandsche afdeeling had voor

de praktische zijde van dit vraagstuk de medewerking van een vertegenwoordiger van de Rotterdamsche Exporteursvereeniging en van een vertegenwoordiger van de Amsterdamsche Exporteurs in de personen van de heeren K. Loos en A. J. de Leeuw. In het bijzonder werden onderzocht de punten, die in October 1923 onderwerp zullen uitmaken van de onder de auspiciën van den Volkenbond te houden douane-conferentie der verschillende landen, alwaar de Internationale Kamer eveneens werd uitgenoodigd, ten einde daar te kunnen voorleggen die punten, welke, voor zoover de handel zulks heeft kunnen beoordeelen, voor verbetering in aanmerking zouden behooren te komen. Deze punten zullen eerst nog op het a.s. Congres der Internationale Kamer te Rome behandeld worden.

Ten aanzien van de directe belastingen is de Nederlandsche Organisatie voortdurend diligent geweest om de beginselen vast te leggen, krachtens welke regeeringen van staten, wier beginselen van belastingwetgeving zich daartoe leenen, op den voet van wederkeerigheid overeenkomsten zouden kunnen sluiten ter vermindering van het heffen van dubbele belastingen van handelszaken, wier arbeidsveld in meer dan een land ligt. Hierover zijn verschillende besprekingen met autoriteiten in Den Haag en Parijs gevoerd.

Ook zijn op verzoek van de Nederlandsche Organisatie onder leiding van Prof. Suyling in samenwerking met het International Intermediair Instituut en de Nederlandsche Afdeeling der International Law Association uitvoerige rapporten uitgebracht over het systeem van onze inkomstenbelasting, onze dividend- en tantième-belasting en onze successie-belasting ten aanzien van bovengenoemd onderwerp.

Een van de meest interessante onderwerpen, welke de Internationale Kamer bezig hield, is wel geweest het opstellen van een overzicht van de betekenis van de in het Internationaal verkeer meest op den voorgrond tredende handelstermen, zooals f.o.b., c.i.f., f.a.s., franco, enz. Tot het maken van dit overzicht was reeds besloten op het Congres te Londen in 1921, waar een resolutie was aangenomen, dat het met het oog op internationale handelstransacties van het hoogste belang moest worden geacht, dat de betekenis der verschillende handelstermen zoo duidelijk mogelijk zou worden vastgelegd.

Voorts werd iedere nationale afdeeling uitgenoodigd een zelfstandig comité te vormen met een zoo verscheiden mogelijke samenstelling (exporteurs, importeurs, reeders, assuradeurs, enz.), ten einde de betekenis der termen in het eigen land vast te leggen.

Voor ons land vergaderde dit comité onder de persoonlijke leiding van Dr. Kröller, terwijl aan de werkzaamheden voorts deelnamen de heeren H. Rud. du Mosch, Prof. Mr. W. L. P. A. Molengraaff, Mr. Th. A. Fruin, Advocaat te Rotterdam, Mr. W. M. J. van Luterveld, Lid van het bestuur van de vereeniging voor den Effectenhandel te Amsterdam, Mr. Dr. H. J. D. van Lier, Secretaris van de Kamer van Koophandel te Rotterdam, terwijl Mr. H. Craandijk, Advocaat te Rotterdam, zich met de redactie van het rapport belastte.

Het resultaat van dezen arbeid in de verschillende landen zal ter gelegenheid van het aanstaand Congres te Rome (18—25 Maart) gepubliceerd worden.

Een voor den handel niet minder belangrijk tastbaar resultaat van de werkzaamheid van de Internationale Kamer was ongetwijfeld de oprichting van een internationaal Arbitragehof voor handelsgeschillen, zetelend te Parijs. Wat betreft het Nederlandsch aandeel in het tot stand brengen van dit nuttige lichaam moet in de eerste plaats genoemd worden de heer Ph. L. von Hemert, den President der Nederlandsche Kamer van Koophandel te Parijs, die tijd noch moeite ontzien heeft om het tot standkomen van dit lichaam te helpen verwezenlijken.

¹⁾ [Verg. pgn. 112 van dezen jaargang. — Red.]

Voor wat het Nederlandsche recht betreft ten aanzien van de beslechting van geschillen door arbiters verleende Mr. W. Nolen, advocaat te Rotterdam, ook dit jaar zijn welwillende medewerking.

De werkwijze van dit Hof is voldoende in dagbladen en tijdschriften besproken, zoodat het niet nuttig schijnt daar nog eens in dit algemeene overzicht bij stil te staan. Hier zij er slechts aan herinnerd, dat het Hof twee afdelingen heeft: een afdeling voor conciliatie (minnelijke schikking) en een tweede afdeling voor arbitrage, welker hulp kan worden ingeroepen, indien door minnelijke schikking partijen niet tot overeenstemming zijn te brengen.

Ieder bij de Internationale Kamer aangesloten land heeft er 8 tot 12 leden in, die feitelijk zelf niet arbiters zijn, doch die, indien een geschil zich voordoet, de arbiters aanwijzen. De Nederlandsche leden zijn de heeren: Ph. L. von Hemert, W. H. Croockewit, Dr. F. E. Posthuma, E. P. de Monchy, E. Heldring, Mr. J. C. A. Everwijn, W. G. Wendelaar en S. P. van Eeghen.

Een van de eerste geschillen tusschen een Engelsche en Nederlandsche handelszaak, loopende over een aanzienlijk bedrag, werd reeds aan het einde van het afgelopen jaar te Parijs behandeld en tot voldoening van beide partijen geschikt.

In het volgend nummer hopen wij nader op het Congres dat van 18—25 Maart a.s. te Rome wordt gehouden, terug te komen.

J. E. C.

Den Haag, Febr. '23.

DE NEDERLANDSCHE KATOENINDUSTRIE IN 1922.

II. Slot.

In het eerste gedeelte van den beschouwingen is er al op gewezen, dat prijzen voor ruwe katoen nog steeds bijzonder hoog zijn. Thans is het misschien wel interessant deze eens te vergelijken met andere productenprijzen op de Amerikaansche beurs. Men komt dan begin December van de volgende jaren tot de onderstaande resultaten (prijzen in Am. centen per lb.):

	1922	1919	1917	1913	1912
Tarwe	120	215	230	95	104
Mais	65	160	173	62	69
Varkensvleesch ...	27,50	46,25	40	20,75	17,25
Katoen	26	38	30	7,—	6,50
Ruwesuiker	3,50	7,28	6,70	3,50	4,05
Rubber	30	52	56	60	108

Hieruit blijkt dus wel, hoe hoog de tegenwoordige prijzen van ruwe katoen nog zijn in vergelijking met die van vóór den oorlog en ook in verhouding tot andere landbouwproducten en men mag dus wel aannemen, dat indien de verzorging met ruwe katoen weer wat ruimer wordt, prijzen zeker wel belangrijk zullen dalen. Voorloopig schijnt zulks nog niet het geval te zullen zijn, want de statistische positie blijft nog steeds zeer sterk. De Amerikaansche katoenooft 1922/3 zal wel niet meer dan 10 miljoen balen opleveren, waarvan in de Vereenigde Staten en Canada circa 6 miljoen balen wordt gebruikt, zoodat er voor uitvoer al betrekkelijk weinig overblijft. In dit verband is het niet ondienstig er hier nog eens op te wijzen, hoe het zwaartepunt van de katoenindustrie, vooral wat het verbruik aan ruwe katoen betreft, zich geleidelijk meer buiten Europa verplaatst.

Het aantal spindels in de katoenspinnerijen bedroeg volgens betrouwbare gegevens in miljoenen spindels in:

	1900	1910	1921
Engeland	42	58	60
Europa (Vasteland)	26	33	36
Ver. Staten en Canada	21	29	37
Eng.-Indië	5	6	7
Japan	1.3	1.9	4
Diverse landen	7.8	11.7	11
Totaal	103.1	139.6	155

Hoewel volgens deze cijfers de omvang der indus-

trie in Japan en ook in de Vereenigde Staten relatief veel sterker is tegenover die in Europa, wijzen deze cijfers toch op een zeer bevredigende uitbreiding van de katoenspinnerijen zoolvel in Engeland als op het vasteland.

Van China, waar de uitbreiding slechts zeer recent is, geven deze cijfers echter geen bijzonderheden en het is in verband met de groote uitbreidingen, zoolvel daar als in Japan en Engelsch-Indië sedert 1921, wel eens interessant te wijzen op de uitvoeren van textielmachines uit Engeland gedurende de laatste drie jaren. Volgens het „International Cotton Bulletin” van December 1922 bedroegen deze:

Landen v. best.	1913	1920	1921	1922
	(12 mnd.)	(10 maanden; Jan./Oct.)		
Continent	77.007	19.784	33.656	23.683
China	3.321	1.129	12.535	17.047
Japan	19.688	4.464	18.139	18.703
Eng.-Indië	50.287	9.626	46.105	49.916
Amerika	3.939	2.294	9.664	9.850
Diversen	23.832	2.277	5.195	3.854
Totaal	178.074	39.574	125.293	123.053

In 1921 werd van de 125.000 ton dus 77.000 ton of ruim 60 pCt. naar Azië geëxporteerd, terwijl dit cijfer in 1922 gestegen was tot 86.000 ton van den totalen uitvoer van 123.000 ton of 70 pCt. hetwelk zeker wel heel belangrijk is.

Wat het verbruik aan ruwe katoen betreft kan gewezen worden op onderstaande cijfers, waardoor men tot een geheel andere conclusie zal komen. Men vermeldt nl., dat dit in 1.000 balen van 500 lbs. heeft bedragen in:

	1900	1910	1920	1921	1922
Engeland	3.977	3.282	3.672	1.990	2.948
Europa (Vasteland)	4.503	5.590	3.990	4.086	4.823
Ver. Stat. en Canada	3.945	5.131	6.679	6.374	5.904
Engelsch-Indië	1.352	1.935	2.044	1.952	1.947
Japan	680	881	1.784	1.955	2.275
Diverse landen	1.243	2.516	3.633	4.227	2.150
Totaal	15.700	19.335	21.802	20.584	20.047

Om onjuiste gevolgtrekkingen te vermijden, zijn behalve de cijfers voor 1921 ook die voor 1920 en de schatting voor 1922 vermeld, omdat deze groote verschillen aanwijzen, speciaal wat het verbruik in Engeland betreft, waar na de groote prijsdaling van 1920 in het daarop volgend jaar een zeer belangrijke bedrijfsinkrimping van tijdelijken aard heeft plaats gevonden. Zelfs als men dit verschil buiten rekening laat, blijkt uit bovenstaande cijfers toch, dat in de laatste 20 jaar het katoenverbruik in Engeland en op het Vasteland eerder afneemt, terwijl dit in de Vereenigde Staten belangrijk toeneemt. Ook in Engelsch-Indië is de toename sedert 1900 vrij groot, terwijl verder het verbruik in de huisindustrie daar de laatste jaren weer belangrijk is toegenomen, zoodat dit door deskundigen thans op minstens 750.000 balen per jaar wordt geschat.

Het verbruik in Japan is echter enorm toegenomen, vooral in de laatste jaren. Als men in aanmerking neemt, dat dit verbruik in 1900 slechts 680.000 balen bedroeg en tien jaar later, dus in 1910, maar tot 881.000 balen is vermeerdert, toont de toename tot meer dan 2 miljoen balen in 1922 wel, hoe groot de ontwikkeling der Japansche textielindustrie in de laatste jaren is geweest.

Hierbij moet men nog in aanmerking nemen, dat ook in China de laatste jaren zeer veel nieuwe katoenfabrieken zijn gebouwd. Volgens een rapport van den Britschen handelsattaché in Peking van Juli 1922 waren er in 1920 in China 63 katoenfabrieken met totaal 1.4 miljoen spindels, welk aantal op eerstgenoemden datum was vermeerdert tot 109 fabrieken, waarvan:

73 van Chineesche eigenaren met totaal	2.1 mill. sp.
5 „ Engelsche „ „ „	0.25 „ „
31 „ Japansche „ „ „	0.85 „ „
109 Katoenspinnerijen met totaal	3.2 mill. sp.

terwijl het katoenverbruik dezer fabrieken voor het loopende jaar op 1.350.000 balen, hoofdzakelijk Chinese katoen, wordt getaxeerd. Wel komen deze hoeveelheden niet geheel ten koste van den afzet der Europeesche industrie en moet men in aanmerking nemen, dat een groot gedeelte der garens, geproduceerd in deze Chineesche spinnerijen, de tot nu toe in China met de hand gssponnen garens zal vervangen, doch met een ander gedeelte is dit zeker niet het geval en ook uit de cijfers, hierboven gegeven over de invoeren van katoenen goederen in China, blijkt wel duidelijk hoeveel de Engelsche industrie op deze markt heeft verloren.

In Engelsch-Indië is de toestand vrijwel hetzelfde. De president der Manchester Chamber of Commerce, Mr. Clare Lees, heeft bij zijn jaarlijksche rede op 6 Februari jl. nog betoogd, dat de jaarlijksche consumptie van katoenen manufacturen in Engelsch-Indië vóór den oorlog kon worden getaxeerd op ruim 4.000 millioen yards. Hiervan was ongeveer 3.000 millioen yards afkomstig uit Lancashire, 80 à 90 millioen yards uit de andere Europeesche landen en de rest of ongeveer 1200 millioen yards uit de Engelsch-Indische fabrieken. Door de hooge prijzen was in het jaar 1921/22 de totaal-consumptie gedaald op 2800 millioen yards, terwijl de Engelsch-Indische fabrieksproductie op 1700 millioen yards was vermeerderd, zoodat de invoer van katoenen goederen uit Lancashire in dat jaar tot minder dan 1.000 millioen yards was gedaald, of ongeveer $\frac{1}{3}$ van den invoer van 1913/14.

Het is wel waarschijnlijk, dat, zoodra prijzen van katoenen goederen weer lager worden, de Oostersche landen weer grootere hoeveelheden zullen kunnen koopen, doch zolang dit niet het geval wordt mag men zeker geen duurzame-verbetering in de exportvraag bij de Europeesche fabrieken verwachten. Bovendien blijkt uit bovenstaande cijfers wel duidelijk, dat bij een vermindering van de consumptie deze in de eerste plaats wordt gevoeld door de duurere producenten en dat de fabrieken in Japan en in Engelsch-Indië zelfs bij den verminderden afzet erin zijn geslaagd hun afzetgebied te behouden.

De textielindustrie der Vereenigde Staten, die bijna $\frac{1}{3}$ van het wereldverbruik aan katoen gebruikt, kan als concurrent voor de Europeesche industrie vrijwel worden uitgeschakeld, daar de uitvoer van katoenen goederen als zoodanig uit de Vereenigde Staten relatief zeer klein is en in den regel niet meer dan 5 à 10 pCt. bedraagt van de totale productie. Het verbruik van katoenen goederen in de Vereenigde Staten zelf is dus wel bijzonder groot, hetwelk bij den grooten welstand van de Amerikaansche bevolking niet te verwonderen is.

De concurrentie met de fabrieken in Azië is voor de Europeesche katoenindustrie in de jaren na den oorlog wel in een meer ernstig stadium gekomen en vele fabrikanten hebben dit gemerkt, doordat goederen, die zij vóór den oorlog naar de Oost-Aziatische markten exporteerden, thans geheel verdrongen zijn door Japansche of Engelsch-Indische goederen. Op den duur zal dit verschijnsel verder doorgaan en zal de Europeesche industrie zich er op moeten voorbereiden, dat zij ook in andere artikelen nog een gedeelte van het terrein zal verliezen.

Hoever dit proces zal doorwerken is moeilijk vooruit te zeggen. Veel hangt natuurlijk af van de technische inrichting der fabrieken en de geschooldheid der arbeiders en hoewel deze ook in de Aziatische landen voortdurend beter wordt, kan wel worden aangenomen, dat op dit gebied de Europeesche fabrieken nog een grooten voorsprong hebben.

Verder blijft de hoofdfactor de productiekosten en men kan wel aannemen, dat deze ook door de sterke vermindering van de werktijden sedert 1914 in Europa relatief veel sterker gestegen zijn dan in Azië. Indien dan ook op den duur de Europeesche

industrie haar plaats op de Oostersche markten weer gedeeltelijk wil herwinnen, zal dit alleen mogelijk zijn, wanneer deze verhouding weer gunstiger wordt en als dus de kosten in Azië niet belangrijk stijgen zal men in Europa tot een verlaging van de productiekosten moeten komen. Gemakkelijk zal dit zeker niet zijn, maar in vele opzichten zijn de productiekosten reeds verlaagd kunnen worden en indien slechts duidelijk blijkt, dat dit voor de katoenindustrie absoluut een levenskwestie is en dit besef geleidelijk ook doordringt tot allen, die bij de industrie betrokken zijn, mag men zeker wel hopen, dat verder op dit gebied het noodzakelijke te bereiken zal zijn.

J. G.

HET INDISCHE BELASTINGVRAAGSTUK.

III (Slot).

De pagina's 16 tot 23 van de brochure van den Heer Vleming zijn gewijd aan een betoog, dat de belasting op de extrawinst van naamloze vennootschappen in den vervolge geheven moet worden, niet in verhouding tot het werkelijk kapitaal, dat door belanghebbenden in hunne zaak gestort is, maar in verhouding tot het fictief nominaal kapitaal, dat de statuten aangeven. Als eenig argument voor dit betoog wordt aangevoerd, dat de extrawinstbelasting, zooals die thans geregeld is, zoo weinig opbrengt en ook in den vervolge weinig zal opbrengen.

Gaan wij nu na, of deze wensch van den Heer Vleming reden van bestaan heeft, dan rijst in de eerste plaats de vraag, of die wensch wel in overeenstemming is met de gedachte, waarop de heffing der extrawinstbelasting steunt.

Wat bedoelt de heffing der extrawinstbelasting? De naam duidt het reeds aan. Zij bedoelt eene extra belasting van buitengewone winsten. In de Memorie van toelichting op de wijziging en nadere aanvulling der begroting van middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920 (Zitting 1920-1921 No. 565, stuk No. 3) schrijft de Minister van Koloniën op pag. 3:

„Waar het echter als vaststaande werd aangemerkt, dat in de komende jaren nog veelvuldig buitengewone winsten zouden worden gemaakt, die ten deele aan de uit den oorlog voortgesproten verhoudingen zouden zijn toe te schrijven, zonder dat viel uit te maken, in welke mate dit het geval was, kwam het noodig voor het begrip: „belastingheffing van oorlogswinsten” prijs te geven en dat begrip te vervangen door het beginsel: belastingheffing van buitengewone winsten”, waarbij het onverschillig zou zijn of de oorlog dan wel andere omstandigheden deze veroorzaakt of beïnvloed zouden hebben”.

En de Memorie van Toelichting vervolgt dan op pag. 11:

„Teneinde de bovenbedoelde buitengewone winsten een passend aandeel in de schatkist te doen bijdragen, zal — overeenkomstig de voorstellen der Indische Regeering — de inkomstenbelasting voor rechtspersonen worden uitgebreid met een heffing der jaarlijksche extra-winst”.

De Indische Regeering heeft gedacht, dat de in 1919 en in 1920 heerschende hoogconjunctuur nog vele jaren zou voortduren. Dat was eene dwaze gedachte; want de periode van den wereldoorlog, die eene vernietiging van menschenlevens en van kapitaal op eene tot dusverre ongekende schaal had tot gevolg gehad, kon onmogelijk voor Indië eene langdurige bloeiperiode medebrengen. Maar hoe dan ook, men dacht dat ook na 1920 nog vele buitengewone winsten zouden worden gemaakt en men wilde die door eene speciale belasting treffen. Wat zijn nu buitengewone winsten, waar het naamloze vennootschappen betreft? Het antwoord kan niet anders luiden dan winsten, die in verhouding tot het kapitaal groter zijn dan normaal het geval is. Om dus te weten of eene winst al dan niet eene buitengewone winst is, dient men haar te beschouwen niet op zichzelf, maar in verband met het kapitaal, waarmede de winst behaald is. Welk kapitaal? Natuurlijk het kapitaal,

dat in het bedrijf is aangewend en met behulp waarvan dus de winst gemaakt is. Dit kapitaal is niet hetzelfde als het kapitaal, dat de statuten noemen; want de statuten noemen alleen het maatschappelijk kapitaal, maar zwijgen natuurlijk over het bedrag der reserves, die langzamerhand uit de winsten gevormd, en in het bedrijf gelaten zijn. Doch ook deze reserves hebben medegewerkt tot het verkrijgen der winst en moeten dus ter bepaling van het karakter, dat aan de winst moet worden toegekend, goed in het oog worden gehouden. Dit wordt dan ook in voormelde Memorie van Toelichting erkend. Men leest daarin op pag. 12 dat

„indien bij het regelen van de progressie in het tarief voor de extrawinstbelasting als maatschappelijk kapitaal van de naamlooze vennootschappen beschouwd werd het totaal bedrag van de in werkelijkheid op aandeelen gedane en niet terugbetaalde stortingen, de heffing van de extrawinst op een weinig billijken grondslag zou komen te berusten, omdat bij tal van in Indië werkzame vennootschappen het in het bedrijf aangewende kapitaal in hooge mate afwijkt van het bedrag der gedane stortingen, omdat veelvuldig de in vroegere jaren gemaakte winsten voor een grooter of kleiner gedeelte tot uitbreiding of verbetering van het bedrijf zijn gebezigd.”

Deze gedachte is volkomen juist, en hoezeer b.v. bij de suikercultuur het nominaal kapitaal verschilt van het kapitaal, dat werkelijk in suikerondernemingen is gestoken, is uitvoerig met cijfers toegelicht in een artikel, dat in het eerste gedeelte van den jaargang 1920 van „Koloniale Studiën” is opgenomen onder den titel: „De belastingplannen der Regeering in verband met de positie der suikerindustrie op Java.” Vandaar dan ook, dat de wetgever bij art. 25 van de ordonnantie op de inkomstenbelasting de regeling heeft gemaakt, dat ter bepaling van de verhouding tusschen winst en kapitaal rekening moet worden gehouden niet alleen met het maatschappelijk kapitaal, maar ook met de bedragen, die vóór 1 Januari 1920 uit de winst niet zijn uitgekeerd, doch tot verhooging zijn gebezigd van het tot uitoefening van het bedrijf aangewende kapitaal.

De heer Vleming stelt nu voor deze bepaling te schrappen, m. a. w. bij het vaststellen van de verhouding van winst tot kapitaal ter bepaling van het karakter der winst, uitsluitend rekening te houden met het maatschappelijk kapitaal, dat in de statuten genoemd is en niet met het werkelijk kapitaal, dat in het bedrijf is aangewend. Waarom? Als eenige reden wordt aangevoerd, dat anders die extrawinstbelasting zoo weinig opbrengt.

Met den Heer Vleming geloof ik, dat na 1920 de extrawinstbelasting de inkomsten van den Indischen Staat niet veel zal kunnen vermeerderen. En wel omdat, zooals reeds boven is gezegd, de Indische Regeering zich vergiste waar zij meende, dat in Indië nog gedurende vele jaren na 1920 buitengewone winsten zouden worden gemaakt. In de Vergadering van den Volksraad van 20 Juni 1921 heeft de heer Mr. H. 's Jacob volkomen terecht gezegd:

„Handel en bedrijf zijn hier boomen, die bij uitzondering in enkele jaren buitengewone oogsten mogen dragen, in doorsnede brengen zij niets anders dan oogsten voort, die slechts in evenredigheid staan met het kapitaal, de inspanning, de zorg en de kennis, welke in het bedrijf worden aangewend. Indië is geen paradijs, waar de rijpe vruchten het kapitaal zoo maar in den schoot vallen. Er moet hier hard worden gewerkt en veel zorg geleden..... Men zou zich vergissen, indien men, afgaande op het voorbeeld van enkele uitzonderingsjaren, meende, dat Indië een land is, rijp voor hooge heffingen van het inkomen van kapitaal, handel en bedrijf”.

Dit is volkomen juist. Het in Indische ondernemingen belegde kapitaal levert in den regel geene buitengewone winsten op en dus verbaast het niemand, die de kaart van het land kent, dat de extrawinstbelasting, de belasting op buitengewone winsten, waarvan de Indische Regeering zich groote voorstellingen maakte, weinig in het laadje zal brengen.

Maar dit mag allermint een reden zijn om, zooals de Heer Vleming voorstelt, het gebrek aan werkelijk bestaande buitengewone winsten te ondervangen door op gewone winsten den wettelijken stempel te drukken van buitengewone winsten en ze als zoodanig te gaan belasten.

De Heer Vleming vestigde er de aandacht op, dat de Indische Regeering bij de indiening der begroting voor het loopende jaar in hare financieele nota ten aanzien van de extrawinstbelasting gezegd heeft, dat in vele gevallen eerst van heffing van extrawinstbelasting sprake is bij winsten, welke een exorbitant karakter dragen. Deze onware uitlating der Indische Regeering is op uitnemende wijze door Prof. Treub gecritiseerd in zijne bekende brochure: „Bezuiniging in Indië en het nieuwe Regeerprogramma”. Hij zegt te dien aanzien op pag. 28 en 29 het navolgende:

„Sprekende over de uitkomsten der extrawinstbelasting, gaat de Nota zich voorts aan een uitlating te buiten, welke de steller moeilijk zal kunnen verantwoorden. Tot goed verstand van de zaak breng ik in herinnering, dat er in Indië van Naamlooze Vennootschappen een zogenaamde extrawinstbelasting wordt geheven, die progressief is naar gelang van het winstpercentage, dat over het kapitaal der vennootschap wordt behaald. Aangezien nu in Indië bij vele vennootschappen het werkelijke kapitaal veel hooger is dan het nominale, doordien men in vroegere mooie jaren een grooter of kleiner deel van de winst niet uitkeerde, maar op een of andere wijze reserveerde, werd, op aandrang van Nederland uit, in de Ordonnantie op die belasting opgenomen, dat de bestuurders, ter wille van de verzekering van rechtvaardigheid in de heffing, zouden kunnen aantonen, hoe groot het werkelijk kapitaal hunner vennootschap is.

De beteekenis hiervan is het gemakkelijkst door een voorbeeld duidelijk te maken. Gesteld, er bestaat een vennootschap met een nominaal-kapitaal van f 1.000.000, doch welker werkelijk kapitaal bedraagt f 5.000.000 (zulke gevallen zijn in Indië geen uitzondering). Die vennootschap maakt in eenig jaar een extrawinst van f 600.000, dus van 60 pCt over haar nominaal en van 12 pCt over haar werkelijk kapitaal. Volgens de Ordonnantie op de extrawinstbelasting nu, wordt over een extrawinst van 60 pCt ongeveer 12½ pCt extrabelasting betaald en over een extrawinst van 12 pCt slechts 6 pCt. Stel nu daarnaast een andere vennootschap, die een nominaal kapitaal heeft van f 5.000.000, wier werkelijk kapitaal het nominale niet overtreft en die eveneens een extrawinst heeft gemaakt van f 600.000. Indien de ordonnantie niet toeliet, dat de eerstbedoelde vennootschap aantoonde, dat haar werkelijk kapitaal vijf maal zoo groot is als het nominale, zou zij bij een gelijke winst over een gelijk kapitaal meer dan dubbel zooveel belasting moeten betalen dan de andere.

De billijkheid van de „aantooning” moet door ieder worden toegegeven, maar desondanks is zij aan de Indische belastingadministratie een doorn in het oog, omdat zij in de toepassing moeilijkheden oplevert, (die door die administratie zelve nog noodeloos worden vergroot).

Helaas is het gevoel voor recht en billijkheid in de belastingheffing bij de Indische administratie niet bijster ontwikkeld. Zij gevoelt dan ook niets voor de „aantooning” en laat geen gelegenheid voorbijgaan om er tegen te sputeren. Jammer genoeg, is de Financieele Nota der Regeering niet zorgvuldig genoeg nagezien, alvorens zij werd gepubliceerd en is er zoodoende een uiting van den wrevel der belastingadministratie over de kapitaalsaantooning in dat Staatsstuk terecht gekomen. „De cijfers, welke omtrent de werking der zg. kapitaalsaantooningen voorloopig bekend zijn, doen zien, dat in vele gevallen eerst van heffing van extrawinstbelasting sprake is bij winsten, welke een exorbitant karakter dragen.”

Die bewering is manifest onjuist. Zij heeft alleen kunnen vloeien uit de pen van een belastingambtenaar, die voor de rechtvaardigheid van de „aantooning” niet gevoelt en die zich in zijn wrevel heeft laten verleiden tot een uitspraak, welke niet slechts onwaar is, maar onwaardig bovendien. Dit laatste omdat zij afgunst aanwakkert en het publiek tot rancune tegen den „exorbitante-winst”maker opzet. Nu die exorbitante winsten, welke aan een gerechte bijdrage aan 's Lands schatkist ontsnappen, alleen in de verbeelding eener voor haar taak niet voldoende berekende administratie bestaan, kan zulk een uiting niet krachtig genoeg worden gewraakt. De ontwerp begroting is op

zichzelf al somber genoeg; het was waarlijk niet noodig de officieele Nota, die haar vergezelt, op een dergelijke wijze te ontsieren.

Gelukkig is bij de Nederlandsche wetgevende macht het rechtvaardigheidsgevoel ook in belastingzaken ontwikkeld genoeg, om er op te kunnen rekenen, dat elke poging om het in een progressieve heffing naar winstpercentages onontbeerlijk instituut der „aantooning” uit de ordonnantie te doen verdwijnen, daarop zal afstuiten”.

Aan hetgeen Prof. Treub hier gezegd heeft heeft behoefte geen woord toegevoegd te worden!

J. GERRITZEN.

DE WETGEVER EN DE SOCIALE VERZEKERING.

Nu het den schijn heeft, door het aan de orde stellen van de nota-Groeneveld in een commissie van den Hoogen Raad van Arbeid, dat we binnenkort een nieuwe, vereenvoudigde wetgeving op „de” Sociale Verzekering, beschouwd als één geheel, zullen krijgen — ik spreek voorloopig nog maar van „den schijn”, want de weg van een nota tot het staatsblad is lang en, we hebben het aan de wetten-Talma gezien, een wet in 't staatsblad is nog geen ingevoerde wet — gevoelt een ieder, die daaromtrent bepaalde denkbeelden heeft, zich gedrongen die thans tot uiting te brengen, al kan hij nauwelijks verwachten hiermede nog eenigen wezenlijken invloed uit te oefenen op hen, die tot een beslissing in eerste instantie zijn geroepen en die waarschijnlijk allen wel een zoo goed als gevestigde meening zullen hebben. Daarom zal ik mij ervan onthouden, gesteld dat er plaatsruimte voor beschikbaar was, hier nog eens een eigen meening toe te lichten omtrent vraagpunten, die in den laatsten tijd in de pers reeds voldoende zijn besproken. Men kan wel aannemen, dat al wat in redelijkheid tegen het plan-Groeneveld en ten gunste van het bestaande systeem onzer verzekeringswetgeving is aan te voeren, is verwerkt in de gedocumenteerde critiek, door de uitermate bevoegde hand van den Heer Lindner in „Sociale Voorzorg” (Januari 1923) en in dit weekblad (7 en 14 Februari 1923) geschreven.

Ik wil mij dus bepalen tot het maken van enkele opmerkingen over punten, waarop, naar het mij schijnt, tot nog toe niet voldoende de aandacht is gevestigd.

In de eerste plaats de omvang der sociale verzekering. Daaronder blijft men nog maar steeds alleen verstaan de ziekte- en ongevallen-, invaliditeits- en ouderdomsverzekering en men beijvert zich, niet het minst met het oog op de werkgevers, die de kosten hebben te dragen, deze verzekering zooveel mogelijk samen te vatten en te vereenvoudigen ten einde haar beheer zoo goedkoop mogelijk te maken. Terzelfder tijd, dat men zich nu aan het onderzoek der desbetreffende plannen zet voedt men plannen voor de wettelijke regeling van nog een andere sociale verzekering, die betreffende werkloosheidsuitkeeringen, waarvan men de kosten eveneens geheel of gedeeltelijk door de werkgevers wil doen dragen. In plaats van nu tegelijkertijd te onderzoeken of deze laatste verzekering niet in het groote complex kan en behoort te worden opgenomen, houdt men haar a priori daarbuiten, aldus het bereiken van de eigen doelstelling der unificatie onmogelijk makende.

Dit zonderlinge feit is alleen hierdoor te verklaren, dat de werkloosheids- en de andere verzekeringen aan het Departement van Arbeid behandeld worden door twee verschillende afdelingen, die waarschijnlijk onderling weinig of geen voeling houden en dat, hoewel de chefs dier afdelingen beide ambtshalve zitting hebben in den Hoogen Raad van Arbeid, nevens dit officieele orgaan voor advies in arbeidsaangelegenheden nog een officieus advies-orgaan in werkloosheidszaken bestaat: de Werkloosheidsraad en buitendien nog een Rijks-commissie van advies voor de werkloosheidsverzekering. De Werkloosheidsraad is samengesteld, behalve uit organisaties van werk-

gevers en werknemers, uit een aantal vereenigingen, waarvan er twee, de vereeniging van (niet meer bestaand!) gemeentelijke werkloosheidsfondsen en de nationale vereeniging tegen de werkloosheid, zich speciaal geroepen gevoelen over de werkloosheidsverzekering advies uit te brengen. En tot overmaat van ramp heeft nu ook nog weer een andere, buiten den Werkloosheidsraad staande vereeniging, die tot wettelijke bescherming van arbeiders, zich genoopt gevoeld de werkloosheidsverzekering op het terrein harer bemoeiing te trekken.

Het spreekt vanzelf, dat de werkloosheidsverzekering tusschen deze overmaat van adviseurs in de knel geraakt en dat zoo van een behoorlijke wettelijke regeling in den eersten tijd niets terecht komt. Thans is die verzekering een chaos; vele kasbesturen weten niet eens welke regelingen, voor hun eigen kas geldend, d.w.z. door de Regeering goedgekeurd zijn en de gemeentebesturen, die op de uitvoering door de kasbesturen moeten toezien, weten dit evenmin. In den Werkloosheidsraad kwamen de werkgevers- en arbeidersorganisaties ieder met eigen voorstellen omtrent een wettelijke regeling der verzekering voor den dag, over welke voorstellen geen overeenstemming mogelijk bleek.

Zou er wegens de bovengenoemde omstandigheden voor den Minister van Arbeid reeds reden te over zijn, om al die aparte werkloosheidsverzekeringsadviseurs te laten schieten en deze verzekering tegelijk met de andere verzekeringen uitsluitend in den Hoogen Raad van Arbeid te behandelen, een nog betere reden daarvoor bestaat m.i. hierin, dat beide verzekeringen zich voor gelijktijdige behandeling en gezamenlijke regeling volgens eenzelfde principe zoo uitstekend leenen. Tusschen de werkloosheidsuitkeeringen en de ziekingelduitkeeringen (inclus. de tijdelijke uitkeeringen wegens ongeval) bestaat uit een verzekerings-technisch oogpunt groter overeenkomst dan tusschen de laatstgenoemde uitkeeringen en de invaliditeitsrenten. Ik heb in dit weekblad (nummer van 26 October 1921) al betoogd en elders (Sociale Voorzorg van October '21) nader toegelicht, dat het z.g. plan Posthuma-Kupers voor de ziekingelduitkeeringen precies overeenstemde met wat ik al te voren als een wenschelijke wettelijke regeling voor de werkloosheidsuitkeeringen had voorgesteld. De wetgever moet zich niet bemoeien met de regeling der „verzekering” — daar komt hij nooit goed uit —, maar hij kan zich bepalen tot het vestigen van een recht op uitkeering van den werkman ten laste van den werkgever in wiens dienst deze werkloos werd en garandeeren, dat hij die uitkeering zonder moeite of schade verkrijgt. Die garantie kan dan gevonden worden in een door de werkgevers zelve — met medebestuur der arbeiders — naar eigen goedvinden (onder goedkeuring der Regeering) opgezette verzekering. Tal van kwesties als over premiestelsel of omslagstelsel, eenheidspremie dan wel bedrijfspremie, zegels plakken dan wel loonlijsten aanhouden enz. behoeft de wetgever dan niet op te lossen. Hij kan dat aan de belanghebbenden overlaten.

Het is mij een groote verheuging — dat is mijn tweede opmerking —, dat een zoodanig schema voor de werkloosheidsuitkeeringen thans ook, als de uitkomst van jarenlange ervaring met een ander stelsel van staatsverzekering in Engeland, wordt voorgesteld door den meest bevoegden beoordeelaar daar te lande: Sir W. H. Beveridge (in The Manchester Guardian Commercial van 1 Februari 1923). Hij merkt op, dat het voor den wetgever „obviously a right principle” is, dat hij de werkgevers aansprakelijk stelt niet (zooals bij premiebetaling naar loonbedrag) in verhouding tot „employment, but in respect of unemployment.” Of de werkgevers bij onderling goedvinden een andere regeling treffen willen is hun zaak.

Hetzelfde geldt voor de ziekingelduitkeering. Evenals het brengen van deze uitkeeringen ten laste van

de werkgevers hen er toe leidt, zich te bemoeien met de organisatie van den geneeskundigen dienst, eensdeels ter vermindering van het risico, anderdeels voor de contrôle, zoo zal ook de zorg van de werkgevers voor de werkloosheidsuitkeeringen hen leiden met gelijk tweeledig doel tot de bemoeiing met de organisatie der arbeidsbeurzen. Het geheele hier te lande thans bestaande arbeidsbeurzen-complex kan dan door een hoofdvereniging, als bedoeld in het plan Posthuma-Kupers worden overgenomen en daarin kunnen dan meteen de plaatselijke agentschappen der centraal beheerde landelijke bedrijfsziekenkassen worden gevestigd. De ervaring, bij ons in de laatste jaren opgedaan met de centrale (bedrijfs) werkloozenkassen der vakverenigingen, die alle plaatselijk functioneeren, bewijst wel, dat het bezwaar van de heeren Lindner c. s. tegen dit onderdeel van het plan P.-K. bevredigend op te lossen valt.

Op de invaliditeits- en ongevallenrenteverzekering ga ik hier niet in. Ik ben met den heer Lindner van meening, dat daarvoor een centrale bankinstelling zal moeten blijven fungeeren, die echter vrij van het Departement moet worden gemaakt. Hoe de heer L. die vrijheid wil bereiken met behoud van de positie van rijksinstelling, een overheidsbedrijf uitvoerend, is mij niet duidelijk. Het schijnt mij voorshands de eenige weg, dat de Rijkverzekeringsbank door de bovenbedoelde hoofdvereniging wordt overgenomen. Tusschen die particuliere instelling en het Staatsbestuur kan dan nog wel bij de wet een contact worden gevestigd, zooals b.v. ook met de Nederlandsche Bank het geval is. J. VAN HETTINGA TROMP.

AANTEKENINGEN.

Loonen en kosten van levensonderhoud in Engeland. — Hoewel reeds eenigen tijd geleden in den Manchester Guardian Commercial (Annual Riview) verschenen, is onderstaande grafische voorstelling nog steeds interessant. Zij geeft een beeld van het verloop der kosten van levensonderhoud, zooals die door het Ministry of Labour berekend worden en van dat der loonen in eenige bedrijfs-

zeters, havenarbeiders, spoorwegarbeiders, arbeiders in de katoen- en de wolindustrie, mijnwerkers en landarbeiders. In 't algemeen is bij de vaststelling der cijfers rekening gehouden met veranderingen, welke gedurende de geheele desbetreffende maand plaats vonden. Vanaf Maart 1922 is slechts met die veranderingen gerekend, die vóór het midden der maand plaats grepen.

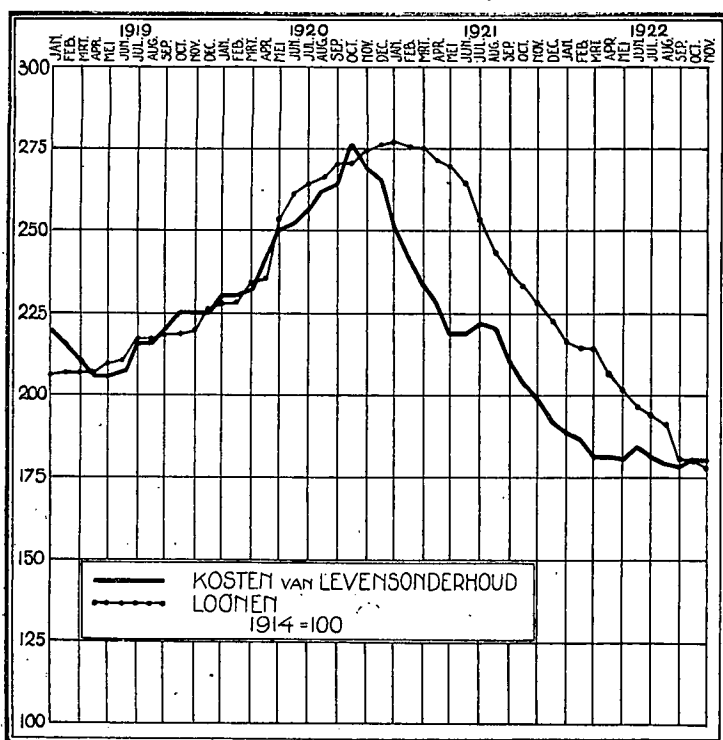
De cijfers zijn de volgende:

1919	Kosten v. levensonderh. (einde d. maand)	Loonen	1921	Kosten v. levensonderh. (einde d. maand)	Loonen
Januari	220	206	Januari	251	277
Februari	215	207	Februari	241	276
Maart	210	207	Maart	233	275
April	205	207	April	228	(271)
Mei	205	209	Mei	219	(269)
Juni	207	210	Juni	219	(264)
Juli	215	216	Juli	222	253
Augustus	215	216	Augustus	220	243
Sept.	220	218	Sept.	210	237
October	225	218	October	203	233
November	225	220	November	199	227
December	225	226	December	192	223
1920			1922		
Januari	230	229	Januari	188	217
Februari	230	229	Februari	186	214
Maart	232	224	Maart	182	214
April	241	235	April	181	206
Mei	250	253	Mei	180	202
Juni	252	261	Juni	184	197
Juli	255	264	Juli	181	194
Augustus	261	266	Augustus	179	191
Sept.	264	270	Sept.	178	181
October	276	270	October	180	180
November	269	274	November	180	178
December	265	276	December	178	—
			1923		
			1 Januari	177	—

De kosten van levensonderhoud bereikten dus hun maximum, 276, in October 1920, de loonen drie maanden later, in Januari 1921. Sinds Maart 1922 vertoont het cijfer van eerstgenoemde een vrij groote stabiliteit op een niveau van ongeveer 180. De loonen zetten echter hun daling voort en de loonlijn kruiste in October die van de kosten van levensonderhoud. Spoorwegarbeiders en letterzeters genieten nog loonen, die in betrekkenende mate boven de kosten van levensonderhoud liggen, in de bouwvakken, de machine-industrie en den kolenmijnbouw zijn deze echter aanzienlijk beneden dit peil gedaald.

Wat dezen laatsten tak van industrie betreft zij nog vermeld, dat in 1914 het gemiddelde loon van alle daarin werkzame arbeiders 6 sh. 5½ d. per taak bedroeg tegen 9 sh. in September j.l., d. i. 2 sh. 7½ d. beneden het loon, dat voor die maand met de gestegen kosten van levensonderhoud zou correspondeeren, nl. die van 1914 plus 80 pCt.

De bezetting van het Roergebied en de daaruit voortvloeiende groote vraag naar Engelsche kolen schijnen intusschen ook den mijnwerkers ten goede te komen. Over Januari worden althans diverse loonstijgingen gerapporteerd en wel van ongeveer 2 pCt. in Yorkshire en East Midland, 2½ pCt. in Durham en bijna 7 pCt. in Schotland. In eerstgenoemde twee districten zijn de loonen hierdoor op 49.61 pCt. boven de standaard-basis-loonen van 1911 gekomen.

takken, waarvan Prof. Bowley in de Reconstruction Numbers van den Manchester Guardian de statistiek heeft bijgehouden. Deze omvat het arbeidsloon per „normale” werkweek van metselaars en opperlieden, monteurs en ongeschoolde metaalbewerkers, letter-

In het algemeen zijn de industrietakken, waar de loonen op grond van een glijdende schaal worden vastgesteld, er het best afgekomen bij de algemeene daling.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik. — Tübingen, November 1922.

Prof. W. Gelesnoff, Die ökonomische Gedankenwelt des Aristoteles; Dr. Elisabeth von Bradke, Die Gesellschaftslehre von Karl Rodbertus-Jagetzow; Dr. W. Eliasberg, Arbeit und Psychologie; P. Olberg, Sowjetruslands Politik im Orient; Dr. A. Braun, Geschäfts- und Parteipresse; E. Rignano, Zur Frage der wirtschaftlichen Demokratisierung.

Journal des Économistes. — Parijs, 15 December 1922.

Yves-Guyot, Observations fiscales; Fernand Jacq, Le Privilège inscrit au profit du Trésor sur les immeubles des assujettis à la taxe sur les bénéfices de guerre; P.-J., Les nouvelles dispositions sur la spéculation illicite; N. M., Le Poplarisme; J. Lefort, Revue de l'Académie des sciences morales et politiques (du 16 septembre au 15 novembre 1922); X., Chronique de l'inflation; G. de Nouvion, Les comptes des chemins de fer de l'État en 1921; G. Schelle, L'argent métal et la question monétaire en Indochine; B. L. L. E., La Ligue du libre-échange (décembre 1922).

Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik. — Jena, November 1922.

E. Lukas, Ricardo und Cassel. Eine Studie zur Casselschen Einkommenslehre.

Idem. — Jena, December 1922.

L. Stephinger, Zur Grundlegung der Wirtschaftswissenschaft.

Schmollers Jahrbuch. — München, Leipzig, Jahrg. 46, Heft 3/4.

R. Hilferding, Die Weltpolitik, das Reparationsproblem und die Konferenz von Genua; G. Cassel, Die Lösung des Weltwährungsproblems; G. Palm, Der wirtschaftliche Egoismus; C. von Dietze, Wie wirken Verschiebungen in der Bevölkerungszahl und in der gesamten Volkswirtschaft auf die Verteilung der Betriebsgrößen in der Landwirtschaft ein? A. Tschajanow, Gegenwärtiger Stand der landwirtschaftlichen Ökonomik in Russland; C. von Düring, Die gleitende Lohnskala in Flensburg; Fr. K. Mann, Besteuerung und Volkswirtschaft; A. Bach, Der Kampf gegen die deutschen Spielbanken des 19. Jahrhunderts; R. Lewinsohn, Die Stellung der deutschen Sozialdemokratie zur Bevölkerungsfrage; L. Pohle, Diplomprüfung für Volkswirte und staatswissenschaftliche Promotion; A. Spiethoff, Die Vereinbarung der deutschen Unterrichtsverwaltungen über die Diplomprüfung für Volkswirte vom 27. Jänner 1922; H. Schumacher, Ein Warnruf zur geplanten Reform der volkswirtschaftlichen Studien.

Weltwirtschaft. — Berlin, December 1922.

Prof. Dr. Fr. Eulenburg, Die internationale handelspolitische Lage; E. Trott-Helge, Sowjetruslands innere Anleihen.

Weltwirtschaftliches Archiv. — Jena, October 1922.

Prof. Dr. B. Harms, Die Krisis der Weltwirtschaft, Prof. Mr. G. W. J. Bruins, Die Bedeutung eines ungehinderten internationalen Verkehrs für den Wiederaufbau Europas; Prof. A. E. Bunge, Die Rohstoffe und der wirtschaftliche Wiederaufbau Europas, unter besonderer Berücksichtigung Argentiniens; Dr. E. Ferenczi, Das Auswanderungsproblem Nachkriegs-Ungarns; G. Benecke, Der Komprador.

Sociale Voorzorg. — Amsterdam, Nov. 1922.

Mr. M. J. A. Moltzer, Art. 36 van het „Reglement Dienstvoorwaarden 1921 (S.S./H.S.)”; Prof. Ir. Is. P. de Vooy, De tiende gedelegeerden-vergadering der Internationale Vereeniging voor wettelijke bescherming der arbeiders; Dr. E. B. F. F. baron Wittert van Hoogland, De uitvoering der invaliditeitswet en de jurisprudentie van den Centralen Raad van Beroep; Th. W. te Nuyt, Het onderzoek van ongevallen met een invaliditeitsduur korter dan 43 dagen. Ontwerp van wet tot wijziging der Ongevallenwet 1921.

Idem. — Amsterdam, December 1922.

Dr. I. H. J. Vos, De gemeentelijke overheid en het werkloozenvraagstuk; Mr. H. L. van Duyl, Een deugdelijke grond? Prof. Dr. J. A. Veraart, De socialisten en de bedrijfsorganisatie; Dr. E. J. Buning, Volksverzekering en volksgezondheid.

Journal de la Société de Statistique de Paris. — Parijs, December 1922.

Procès-verbal de la séance du 15 novembre 1922; Dr. F. Ledé, La protection des enfants du premier âge (loi du 23 décembre 1874) et budgets départementaux (suite); H. Bourgin, Observations sur la composition des fonctions dans l'industrie sidérurgique en France à la fin du dix-huitième siècle; G. Roulleau, Chronique des Banques et questions monétaires.

De West-Indische Gids. — 's-Gravenhage, December 1922.

Dr. H. D. Benjamins, Nogmaals Suriname's Westgrens; Tj. Pyttersen, Opbouw; Joh. T. Snelleman, Hout en planken.

Zeitschrift für Völkerrecht. — Breslau, Bnd. XII, Heft 3.

Dr. Meurer, Die Zuständigkeit der gemischten Schiedsgerichtshöfe des Versailler Friedensvertrages; Dr. K. Neumeyer, Die Staatsangehörigkeit juristischer Personen und das gemischte deutsch-französische Schiedsgericht; Dr. H. Isay, Meistbegünstigungs- und Gleichberechtigungsklauseln im internationalen Recht; Dr. Lederle, Die Rheingrenze gegen Frankreich; Dr. W. Mettgenberg, Die Auslieferung der Mörder des spanischen Ministerpräsidenten Dato durch das deutsche Reich (Auslieferungsfall Fort); Dr. E. Isay, Das deutsch-belgische gemischte Schiedsgericht und die ausserordentlichen Massnahmen im Versailler Vertrag (der Fall Rymemans); Prof. Partsch, Welcher Zeitpunkt kommt für die Berechnung des Wertes bei Liquidationen von Sachbegriffen im Verhältnis zu England in Frage?

Technik und Wirtschaft. — Berlin, October 1922.

v. Schulze-Gaevernitz, England und Deutschland morgen! Zörner, Bilanz und Steuerrecht (Schluss).

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN FEBRUARI 1923.

Staatsleeningen	f	5.580.000,—
zijnde:		
Federale Oostenrijksche Republiek		
f 6.000.000,— één-jarige schatkist-		
promessen à 100 % min 7 % disc.		
Tramweg-Maatschappijen	„	187.500,—
zijnde:		
N.V. Stoomtram-Maatsch. Breskens-		
Maldeghem f 150.000,— aand. à		
125 %.		
Totaal....	f	5.767.500,—
Totaal der emissies in Januari....	f	86.663.725,—
Februari ..	„	5.757.500,—
Algemeen Totaal..	f	92.421.225,—

Bovendien :

f 23.210.000,— 4½ % Schatkistbiljetten à f 1001,—		
„ 31.360.000,— 3 m. Schatkistpromessen „ „ 991,47		
„ 15.430.000,— 6/m. „ „ 982,01		

HANDELSBEWEGING OVER DE MAAND JANUARI 1923

(volgens de groepen der naamlijst van goederen, opgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek.)

Groepen	Invoer		Uitvoer		Saldo Invoer		Saldo Uitvoer	
	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde
	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden
I Dieren en dierlijke producten	13.079.325	8.217.338	39.739.018	22.242.590	—	—	26.659.693	14.025.252
II Plantaard. voortbrengselen	280.167.209	49.571.280	116.522.837	10.938.995	163.644.372	38.632.285	—	—
IIIa Mineralen, metalen en niet in andere groepen opgenomen fabrik. daarv.	989.941.048	29.391.258	359.007.097 ¹	9.550.745 ¹	630.933.951	19.840.513	—	—
IIIb Gouden en zilveren munt en muntmat.	465	254.798	3.654	331.144	—	—	3.189	76.346
IV Meel en meelfabrieken	24.216.939	4.177.184	16.774.880	2.622.007	7.442.059	1.555.177	—	—
V Chemische producten, geneesmiddelen, verfwaren en kleurstoffen	26.415.205	4.084.419	6.885.410	3.172.065	19.529.795	912.354	—	—
VI Olie, hars, was, pek, teer en distillatieproducten van teer; fabrieken van deze stoffen, n. a. g. ..	57.965.816	7.586.274	27.198.916 ²	9.005.493 ²	30.766.900	—	—	1.419.219
VII Hout en fabrieken van hout en dergelijke stoffen; meubelen, v. a. s.	81.128.794	7.668.987	4.649.351	648.393	76.479.443	7.020.594	—	—
VIII Huiden, vellen, leder, lederwerk en schoenwerk	2.063.972	4.142.499	2.068.454	2.689.775	—	1.452.724	4.482	—
IX Garen, touw en touwwerk, weefsels en stoffen, kleedren en modewaren	7.724.718	22.414.842	3.462.655	10.320.208	4.262.063	12.094.634	—	—
X Aardewerk, porselein, pottenbakkerswerk, gebakken steen en andere kunststeen	23.661.701	1.552.846	8.150.662	674.698	15.511.039	878.148	—	—
XI Glas	4.942.194	1.043.695	1.349.894	426.208	3.592.300	617.487	—	—
XII Papier	7.595.232	2.850.558	20.747.552	3.117.166	—	—	13.152.320	266.608
XIII Voedings- en genotmiddelen, niet genoemd in de groepen I, II, IV en VI	28.238.647	11.278.081	23.894.329	9.301.441	4.344.318	1.976.640	—	—
XIV Rijtuigen, voertuigen, vaartuigen en luchtvaartuigen ..	14.235.276	3.846.960	692.231	692.626	13.543.045	3.154.334	—	—
XV Andere goederen dan gebracht onder de groepen I tot en met XIV	15.105.324	15.219.628	8.044.335	6.085.409	7.060.989	9.134.219	—	—
Totaal	1.576.481.865	173.300.647	639.191.275	91.818.963	937.290.590	81.481.684	—	—
Handelsbew. zond. goud en zilvermunt en muntmat. (opgen. in gr. IIIb)	1.576.481.400	173.045.849	639.187.621	91.487.819	937.293.779	81.558.030	—	—

OVERZICHT van de waarde van den In- en Uitvoer voor elke maand van het loopende jaar en de drie daaraan voorafgaande jaren, met uitzondering van Munt en Muntmateriaal, in gulden. *)

Maanden	Invoer				Uitvoer			
	1920	1921	1922	1923	1920	1921	1922	1923
Januari	256.207.615	214.136.278	152.495.668	173.045.849	135.932.785	115.835.310	86.106.447	91.487.819
Februari	233.591.043	170.369.270	152.353.594	—	113.309.645	120.956.498	84.204.248	—
Maart	187.916.138	213.830.220	180.328.763	—	68.210.466	107.204.662	112.879.875	—
April	203.592.812	195.772.602	167.451.702	—	99.448.337	108.819.697	92.729.841	—
Mei	298.514.162	168.114.951	194.080.257	—	170.393.137	93.818.710	108.423.679	—
Juni	345.402.373	188.559.719	150.899.735	—	179.478.445	120.815.908	100.680.880	—
Juli	314.861.366	170.674.007	163.863.700	—	177.114.162	105.420.129	104.572.575	—
Augustus	267.956.122	186.640.179	178.807.927	—	130.018.883	142.544.083	99.442.892	—
September	317.368.670	197.271.439	164.616.506	—	165.965.569	135.749.765	115.612.131	—
October	337.338.332	179.043.171	186.643.442	—	148.140.438	114.694.641	112.003.008	—
November	270.811.334	175.806.364	172.295.111	—	156.557.011	106.623.879	104.350.396	—
December	302.154.125	180.000.903	163.762.355	—	156.922.833	97.115.318	100.225.239	—
Totaal	3.335.714.092	2.240.219.103	2.027.598.760	173.045.849	1.701.491.711	1.369.598.600	1.221.231.211	91.487.819

1) Hieronder zijn niet begrepen de bunkerkolen voor Ned. schepen. 2) Hieronder is niet begrepen de bunkerkolie voor Ned. schepen.

*) In de Statistiek over December 1919 zijn de bedragen vermeld met inbegrip van gouden en zilveren munt en muntmateriaal.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Bk.	Disc. Wissels. 4	18 Juli '22	Zweeds. R.ksbk 5	10 Mrt. '22
	Bel. Binn. Eff. 4	18 Juli '22	Bk. v. Noorw. . 5	17 Aug. '22
	Vrsch. in R.C. 5	18 Juli '22	Zwits. Nat. Bk. 3½	2 Mrt. '22
Bk. van Engeland	3	13 Juli '22	Belg. Nat. Bk. 5½	22 Jan. '23
Duitsche Rijksbk.	12	18 Jan. '23	Bank v. Spanje 5½	18 Mei '22
Bk. van Frankrijk	5½	22 Feb. '23	Bank v. Italië 6	20 Mei '20
Oostenr. Hong. Bk.	8	2 Sept. '22	F. Res. Bk. N.Y. 4½	23 Feb. '23
Nat. Bk. v. Denem.	5	25 Apr. '21	Javasche Bank 3½	1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie				
3 Maart '23	3¼ - ½	3½	2½	4-½	—	5½ - 5¾ 1
26 F.-3M. '23	3½ - ¾	3½ - 4	2½	4-½	—	4½ - 5½
19-24 F. '23	3½ - ¾	3½ - ¾	2½ - ½	4-½	—	4½ - 6¼
12-17 „ '23	3½ - ¾	2½ - 3½	2½	4-½	—	4-6¼
27 F.-4M. '22	4½ - ¾	3½ - 4½	3½ - ¾	4-½	—	3½ - 5½
28 F.-5M. '21	4½ - ¾	3½ - 4½	6½ - ¾	4-½	—	6-7
20-24 Juli '14	3½ - ¾	2½ - ¾	2½ - ¾	2½ - ½	2½	5½ - 7½

1) Noteering van 2 Maart.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Over de wisselmarkt valt deze week weinig te berichten. In bijna geen enkelen wissel waren groote afwijkingen te bespeuren en de omzetten waren zeer gering. Londen varieerde tusschen 11.88 en 11.89, Marken tusschen 0.0110 en 0.0112. Ook Parijs en België waren zeer stationnair. De grootste schommeling kwam nog voor in Kopenhagen en Christiania, welke wissels beide flauw waren en waarvan de koersen terug liepen van resp. 49.10 op 48.70 en 46.65 op 46.30. Deze koersen waren echter meestal nominaal en kwamen tot stand zonder dat er omzetten plaats hadden. 6 Maart 1923.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen	Parijs	Berlijn	Weenen	Brussel	New York
26 Febr. 1923..	11.87½	15.45	0.0112	0.0035	13.48½	2.52½
27 „ 1923..	11.89	15.57½	0.0112	0.0035	13.60½	2.52½
28 „ 1923..	11.89	15.42½	0.0112	0.0035	13.47	2.52½
1 Mrt. 1923	11.89	15.40	0.0112	0.0035	13.52½	2.52½
2 „ 1923	11.89	15.30	0.0112	0.0035	13.46½	2.52½
3 „ 1923	11.89½	15.35	0.0112	0.0035	—	—
Laagste d. w. 1)	11.87	15.25	0.0109	0.0035	13.37½	2.52
Hoogste „ „ 1)	11.89½	15.62½	0.0112	0.0038	13.72½	2.53½
24 Febr. 1923..	11.88½	15.25	0.0111	0.0035	13.47½	2.52½
17 „ 1923	11.86	15.07½	0.0131	0.0036	13.49	2.53½
Muntpariteit..	12.10	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

2) Noteering van 23 Februari. 3) Idem van 16 Februari.

Data	Stockholm	Kopen-hagen	Chris-tiãna	Zwitser-land	Spanje	Batavia
26 Febr. 1923	67.15	49.10	46.45	47.42½	39.35	98-98½
27 „ 1923	67.20	49.25	46.55	47.40	39.35	98 98½
28 „ 1923	67.15	49.30	46.75	47.42½	39.45	98-98½
1 Mrt. 1923	67.15	49.15	46.65	47.42½	39.40	98-98½
2 „ 1923	67.10	48.70	46.30	47.40	39.40	98-98½
3 „ 1923	67.20	48.75	46.50	47.40	39.45	97½
L'ste d. w. 1)	67.—	48.60	46.25	47.30	39.30	98
H'ste „ „ 1)	67.25	49.40	46.90	47.50	39.55	98½
24 Febr. 1923	67.25	49.25	46.75	47.45	39.45	98-98½
17 „ 1923	67.30	48.20	47.20	47.50	39.47½	97½
Muntpariteit	66.67	46.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in ct. p. Mrk.)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
3 Maart 1923	4.70.50	6.12	0.0044	39.55
Laagste d. week	4.70.37	6.06	0.0044	39.54
Hoogste „ „	4.71.87	6.17	0.0044	39.60
24 Februari 1923	4.70.50	6.06	0.0044	39.65
17 „ 1923	4.69.37	5.70	0.0051	39.55
Muntpariteit ..	4.86.67	19.30	23.81½	40½/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Londen	Noterings-eenheden	17 Febr. 1923	24 Febr. 1923	26 Febr./3 Mrt '23 Laagste	Hoogste	3 Maart 1923
Alexandrië..	Piast. p. £	97½/32	97½/32	97½/32	97½/32	97½/32
*B. Aires 1)	d. p. \$	43½/8	43½/8	43	43½	43½/16
Calcutta	Sh. p. rup.	1/4½/32	1/4½/16	1/4½/32	1/4½	1/4½/32
Hongkong ..	id. p. \$	2/3½/16	2/3½/16	2/2½/8	2/3½/8	2/3½/16
Lissabon	d. per Mil.	2½/16	2½/8	2½/8	2½	2½/16
Madrid	Peset. p. £	30.01	30.14	30.02	30.20	30.15
*Montevideo 1	d. per \$	42½/8	43½/8	43	43½	43½
Montreal....	\$ per £	4.74½/8	4.79	4.77½	4.80½	4.78½/8
*R.d.Janeiro	d. per Mil.	5½/32	5½/32	5½/16	5½/8	5½/16
Rome	Lires p. £	97½/8	97½/32	97½	98½	97½/16
Shanghai....	Sh. p. tael	3½	3/0½/16	3/0½	3/2½	3/1½
Singapore ..	id. p. \$.	2/4½/16	2/4½/16	2/4½/8	2/4½/8	2/4½/16
*Valparaiso..	peso p. £	39.40	37.80	37.50	38.20	37.50
Yokohama ..	Sh. p. yen	2/0%	2/0½	2/0½/16	2/0½/16	2/0½/32

* Koersen der voorgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert.

NOTEERING VAN ZILVER.

	Noteering te Londen	N. York	Noteering te Londen	N. York
3 Maart 1923..	31½/16	66½/8	4 Maart 1922 ..	33 63½
24 Febr. 1923..	31	64½/8	5 Maart 1921..	30½ 52½/8
17 „ 1923..	30½/16	63½/8	20 Juli 1914..	24½/16 54½/8

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 5 Maart 1923.

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 91.978.885,72 B.-bk. „ 37.911.739,78 Ag.sch. „ 58.942.564,94	f 185.833.190,44
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. f 73.841.455.—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	„ „ „ „ „ „	73.841.455.—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 18.772.495,19 B.-bk. „ 7.297.112,27 Ag.sch. „ 82.580.349,40	f 108.649.956,86
Op Effecten	f 106.703.937,94	—
Op Goederen en Spec.	„ 1.946.018,92	108.649.956,86
Voorschotten a. h. Rijk	„ „ „ „ „ „	14.970.214,25
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud f 56.239.410,— Muntmat., Goud .. „ 525.550.137,91	f 581.789.547,91
Munt, Zilver, enz. „	„ „ „ „ „ „	6.393.875,13
Muntmat., Zilver .. „	„ „ „ „ „ „	—
Effecten	Bel. v. h. Res. fonds.. f 5.659.646,93 id. van ½ v. h. kapit. „ 3.983.513,50	„ 9.643.160,43
Geb. en Meub. der Bank	„ „ „ „ „ „	4.522.000,—
Diverse rekeningen	„ „ „ „ „ „	51.421.108,25
		f 1.037.064.508,27

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	„ 5.660.599,75
Bijzondere reserve	„ 1.675.581,33
Bankbiljetten in omloop ..	„ 958.107.605,—
Bankassigtiatiën in omloop ..	„ 990.865,99
Rek.-Cour. } Het Rijk f — saldo's: } Anderen „ 33.970.564,49	„ 33.970.564,49
Diverse rekeningen	„ 16.659.246,71
	f 1.037.064.508,27
Beschikbaar metaalsaldo	f 388.874.019,65
Op de basis van ½ metaaldekking	„ 190.260.212,56
Minder bedragen aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is ..	„ 1.944.370.095.—

NED. BANK 5 Maart 1923 (vervolg).
Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opsch. schulden
5 Mrt. 1923.....	581.790	6.394	958.108	34.961
26 Febr. 1923.....	581.790	7.448	939.834	30.994
19 " 1923.....	581.790	8.360	941.885	31.651
12 " 1923.....	581.790	7.001	953.107	33.042
5 " 1923.....	581.790	7.361	967.825	34.645
6 Mrt. 1922.....	605.953	6.800	999.511	29.098
7 Mrt. 1921.....	636.119	19.414	1.045.825	47.849
25 Juli 1914.....	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Totaal bedrag disconto's	Hieraan Schatkistpromessen rechtstreeks	Beleeningen	Beschikbaar Metaalsaldo	Dekkingpercentages
5 Mrt. 1923	185.833	48.000	108.650	388.874	60
26 Febr. 1923	160.118	22.000	105.339	394.376	60
19 " 1923	186.125	48.000	105.774	394.747	60
12 " 1923	195.008	55.000	104.197	390.865	60
5 " 1923	227.126	83.000	106.151	387.961	59
6 Mrt. 1922	205.261	47.000	148.352	406.291	60
7 Mrt. 1921	202.087	53.000	223.410	436.007	60
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	54

¹⁾ Op de basis van $\frac{2}{3}$ metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstanden op:

	26 Febr. 1923	5 Mrt. 1923
Aan schatkistpromessen. waarv. direct bij Ned. Bk.	f430.940.000,—	f437.190.000,—
Aan schatkistbiljetten..	" 22.000.000,—	" 48.000.000,—
Aan zilverbons	" 178.269.000,—	" 200.397.000,—
	" 28.736.209,50	" 28.483.748,—
Onder de vlottende schuld is begrepen:		
Voorsch. aan de Koloniën	" 328.046.000,—	" 331.282.000,—
Voorschot aan Gemeenten	31 Dec. 1922	31 Jan 1923
voor door Rijk voor hen te heffen Ink. belasting	" 97.769.073,47	" 97.836.024,80
	26 Febr. 1923	5 Mrt. 1923
Tegoed v.d. Postch. & G.dst.	" 98.046.822,66	" 98.067.022,60

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opsch. schulden	Beschikb. metaalsaldo
24 Feb. 1923	218.500	262.000	111.000	143.900	
17 " 1923	218.500	261.000	108.000	144.700	
10 " 1923	218.000	263.500	104.500	144.500	
20 Jan. 1923	155.957	57.519	261.801	103.666	141.049
13 " 1923	157.157	57.226	267.087	103.102	140.990
6 " 1923	156.613	56.967	266.025	106.211	139.809
25 Feb. 1922	143.633	35.641	266.467	70.332	112.558
26 Feb. 1921	225.507	10.846	336.749	137.551	141.739
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ¹⁾

Data	Dis. conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Voor-schotten aan het Gouv.nem.	Diverse rekeningen ¹⁾	Dekkingpercentages
24 Feb. 1923		163.750		12.300	***	59
17 " 1923		161.570		12.800	***	59
10 " 1923		164.030		12.100	***	60
20 Jan. 1923	36.040	30.156	78.848	11.680	23.542	58
13 " 1923	36.400	30.611	82.704	10.815	23.559	58
6 " 1923	35.386	29.207	84.722	11.474	23.879	57
25 Feb. 1922	37.967	17.223	89.277	906	28.814	53
26 Feb. 1921	37.119	31.321	114.921	41.213	29.208	50
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	6.446	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Basis $\frac{2}{3}$ metaaldekking. ³⁾ Creditsaldo.

DE SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opsch. schulden	Disconto's	Div. rekeningen ¹⁾
20 Jan. 1923....	1.208	1.696	1.005	1.219	466
13 " 1923....	1.221	1.759	1.034	1.226	379
6 " 1923....	1.221	1.823	675	1.223	396
21 Jan. 1922....	1.476	2.069	848	1.099	1.053
25 Juli 1914....	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
28 Febr. 1923	127.504	123.940	297.101	27.000	234.169
21 " 1923	127.499	122.042	279.383	27.000	234.696
14 " 1923	127.493	120.719	279.991	27.000	236.575
7 " 1923	127.491	121.481	200.887	27.000	237.768
1 Mrt. 1922	128.762	123.093	298.811	28.500	261.366
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dekkingpercent. ¹⁾
28 Febr. '23	47.283	79.107	20.907	110.548	23.319	17,73
21 " '23	47.317	74.435	22.036	106.792	25.207	19,36
14 " '23	48.507	70.623	19.715	106.727	25.224	19,98
7 " '23	49.067	65.812	17.895	103.345	24.460	20,17
1 Mrt. '22	47.086	81.730	17.151	118.492	24.119	17,78
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{1}{2}$

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposita.

DUITSCHE RIJKBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in miljoenen Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dekkingpercent. ¹⁾
23 Febr. '23	1.074	1.005	668.683	3.123.540	21
15 " '23	1.074	1.005	593.632	2.703.795	22
7 " '23	1.074	1.005	379.180	2.252.963	17
31 Jan. '23	1.074	1.005	380.902	1.984.496	19
23 Febr. '22	1.011	996	5.619	115.797	6
23 Juli '14	1.691	1.357	65	1.891	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data als boven.	Wissels			Rek. Crt.	Darlehens-kassenscheine	
	Totaal	Handelswissels	Schatkistpapier		Totaal uitgegeven	In kas bij de Rijksbank
	4.096.186	1.651.883	2.444.303	1.289.485	681.600	668.700
	3.646.191	1.345.143	2.301.048	1.165.180	606.800	593.600
	2.825.527	901.133	1.924.394	883.927	392.500	379.200
	2.306.297	697.216	1.609.081	762.264	394.400	380.900
	126.296	1.827	124.468	22.638	13.448	5.505
	751	751	—	944	—	—

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. a.d. Staat
1 Mrt. '23	5.535.840	1.864.345	290.703	599.087	23.700.000
22 Feb. '23	5.535.764	1.864.345	290.569	598.779	23.200.000
15 " '23	5.535.734	1.864.345	290.392	598.658	23.300.000
2 Mrt. '22	5.525.251	1.948.367	281.134	633.395	22.400.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Crt. Particulieren	Rek. Crt. Staat
	3.176.658	25.306	2.029.434	37.434.065	2.403.116	16.935
	2.683.819	25.811	2.091.059	37.055.354	2.204.149	75.103
	2.760.216	25.872	2.079.725	37.176.064	2.169.320	46.992
	3.312.282	50.929	2.253.431	36.258.200	2.620.968	69.677
	1.541.980	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitensald	Beleen. van buitenl. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crt. partic.
1 Mrt. '23	348.513	84.653	480.000	913.177	6.964.853	122.976
22 Febr. '23	349.072	84.653	480.000	833.566	6.870.616	185.601
15 " '23	345.916	84.653	480.000	756.922	6.902.371	118.693
2 Mrt. '22	328.118	84.653	480.000	733.430	6.320.242	188.958

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.
FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitl.		
7 Febr. '23	3.076.076	2.199.231	—	143.288	2.217.817
31 Jan. '23	3.075.810	2.221.743	—	151.333	2.203.701
24 „ '23	3.080.137	2.225.288	—	141.844	2.225.231
8 Febr. '22	2.291.352	2.024.824	—	141.277	2.166.179

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dekking pers. 1)	Algem. Dekking pers. 2)
7 Febr. '23	754.254	1.964.441	107.810	73,5	77,0
31 Jan. '23	785.817	1.991.062	107.703	73,3	76,9
24 „ '23	774.282	1.990.826	107.648	70,6	76,4
8 Febr. '22	917.714	1.858.496	103.233	72,5	76,1

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET
FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
31 Jan. '23	780	11.424.667	1.444.013	15.415.296	3.728.502
24 „ '23	780	11.387.557	1.442.854	15.414.724	3.714.607
17 „ '23	781	11.495.696	1.433.712	15.633.325	3.735.272
1 Febr. '22	806	10.878.043	1.285.175	13.627.883	2.979.403

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Het is op de internationale beurzen merkwaardig stil geworden. Niet alleen zijn de omzetten in het algemeen afgenomen, ook de koersfluctuaties hebben zich binnen enge grenzen bewogen, behoudens enkele uitzonderingen, waarbij dan van bijzondere factoren sprake is geweest. De reden voor deze inzinking, vergeleken bij enkele weken geleden, moet waarschijnlijk worden gezocht in den stand van zaken op internationaal politiek gebied. Ondanks het steeds verder ingrijpen toch van Frankrijk ten aanzien van de bezetting van Duitse gebieden, ondanks de niet-officieele, doch vaak scherpe protesten, die te dezen aanzien in de Engelsche pers tot uiting worden gebracht, ondanks de débâcle, die voor de Duitse industrie in aantocht schijnt te zijn, is de algemeene tendens in politiek opzicht toch betrekkelijk rustig te noemen. Daadwerkelijk ingrijpen, op een wijze, die een plotselinge en scherpe verandering in het algemeen beeld ten gevolge zou hebben, schijnt voorloopig niet in de bedoeling te liggen van de partijen, die rechtstreeks of middellijk bij het conflict zijn betrokken. En de afspiegeling van deze houding vindt men nauwkeurig op de fondsenmarkten van binnen- en buitenland.

Zelfs de beurs van Berlijn is niet sterk aangedaan. Tot de vaste, doch niet heftig bewogen houding heeft natuurlijk ook bijgedragen de zeer stabiele koers, die gedurende den laatsten tijd voor de Mark wordt gehandhaafd. Het schijnt, dat de controle over de deviezenmarkt gemakkelijker valt, dan men aanvankelijk in Duitsland heeft gedacht. Door het aandraaien van de credit-schroef heeft men bereikt, dat alleen bona-fide aanvragen voor buitenlandse deviezen op de markt komen, vermeerderd door de aankopen van hen, die de buitenlandse betaalmiddelen contant kunnen betalen. En de hierdoor zeer sterk ingekrompen markt schijnt in de laatste dagen nog zoo te zijn vernauwd, dat de Reichsbank met een betrekkelijk gering bedrag aan middelen de stabilisatie van den Markenkoers kan bewerken. Natuurlijk is het lang niet zeker, dat deze toestand ook in de toekomst gehandhaafd zal kunnen worden. In de eerste plaats zal afgewacht dienen te worden, welk succes de „dollar"-leening bij de inschrijving zal hebben en welke populariteit zij zal verkrijgen. Voorts speelt ook hier de politieke toestand een rol van betekenis; reeds hebben de jongste dagen doen zien, hoe een verscherping der Franse maatregelen een tendens-verbetering met zich kan brengen. En ten slotte zal wellicht de uitbreiding der bankbiljetten-circulatie toch niet zonder invloed kunnen blijven. De omloop aan Duitse bankbiljetten heeft thans de 3000

milliard overschreden; zij bedraagt 3123,5 milliard Mark. De geweldige toename komt in een scherp licht te staan, indien men weet, dat één jaar geleden de biljetten-circulatie nog slechts 115,8 milliard Mark bedroeg, voor twee jaren 65,5 milliard en voor drie jaren 39,5 milliard. Intusschen wordt het meer en meer duidelijk, dat de groot-industrie (en vaak ook ondernemingen van kleineren omvang) in de depreciatie van de Mark en de hiermede gepaard gaande totaal oncontroleerbare prijsverhoudingen, een middel hebben gezien tot zeer krachtige versterking van hun positie. Tot voor korten tijd werd deze versterking zooveel mogelijk gecamoufleerd; thans, nu het den schijn er van heeft, alsof aan de periode van hoog-conjunctuur voorloopig een einde is gekomen, gaat men hier en daar er toe over, geweldige dividenden uit te keeren, ten einde op deze wijze te trachten althans het vertrouwen van het publiek te behouden, opdat de kapitaal-bronnen niet verstopt zullen geraken. Zoo heeft een papierfabriek een dividend van niet minder dan 375 pCt. gedeclareerd. Onder deze omstandigheden is het begrijpelijk, dat, ondanks het ontbreken van krachtige impulsen, het koerspeil van de geheele markt toch ietwat kon montereen; het index-cijfer van de Frkf. Ztg. geeft een toename te aanschouwen van 5259 tot 6093.

De markt te Londen is eveneens kalm van toon geweest, met een lichte neiging tot reactie, ondanks het feit, dat de geldmarkt ruim is gebleven en de berichten uit de industrie gunstig. Ook de Sterlingkoers bleef vast, waartoe eensdeels de vermindering in het totaal der begroote uitgaven, anderdeels de reductie van de vlottende schuld heeft medegewerkt. Gilt-edged fondsen bleven gezocht, doch toch niet in dezelfde mate als weken achtereen het geval is geweest. Een zekere mate van vermoeienis valt niet te ontkennen; ook de onzekerheid ten aanzien van de naaste toekomst speelt hier een rol.

De beurs te Parijs heeft op sommige dagen vrij groote koersbewegingen te aanschouwen gegeven. Eensdeels stonden deze in verband met de fluctuaties op de valuta-markt, veel meer echter waren de eischen, die bij de maandwisseling tot uiting kwamen, de oorzaak. Naar het schijnt, bestonden er voor sommige kringen eenige moeilijkheden ten aanzien van credit-verschaffing, hetgeen in enkele gevallen tot liquidaties heeft geleid, die via de buitenlandse markten werden uitgevoerd, voor zoover het althans hiervoor in aanmerking komende fondsen betrof. Ook hierdoor werd de markt te Londen gedurende enkele dagen van de afgelopen week gedrukt. Te Parijs echter heeft men zich vrij spoedig hersteld; waar de koers van den Franc evenwel slechts geringe fluctuaties heeft aangehouden, heeft men aan de Seine ook voor het grootste deel de voorkeur aan afwachten gegeven. Alleen bank-aandeelen waren meer dan andere gevraagd, vermoedelijk in verband met de gunstige resultaten van vooraanstaande instellingen, gedurende het achter ons liggende jaar behaald. In het algemeen worden dezelfde of iets hogere dividenden uitgekeerd.

Te New York was de beurs vast voor industriele waarden, vooral na de aankondiging van een dividend van 50 dollarcenten per aandeel door de Anaconda Copper Company. Niet alleen deze aandelen, doch ook andere soorten, o. a. aandelen Smelting & Refining, werden hierdoor gestimuleerd. Wat optimisme betreft, heeft Wallstreet overigens nog niets van zijn houding verloren; mag men de allerwegen verspreide berichten gelooven, dan hebben de diverse industriele ondernemingen nog zooveel onuitgevoerde orders geboekt, dat zij ten minste tot het einde van het loopende jaar op volle capaciteit zullen kunnen werken.

Ten onzent is de markt buitengewoon kalm geweest. Noch naar de eene, noch naar de andere zijde zijn koersvariatiën van groote betekenis naar voren gekomen. Het spreekt bijna vanzelf, dat onder deze omstandigheden de beleggingsmarkt een vast beeld heeft vertoond, temeer, waar de geldmarkt ten onzent in het geheel geen moeilijkheden veroorzaakt. Sterk gezocht waren, wat binnenlandsche soorten betreft, de diverse Nederlandsch-Indische leeningen; voor de buitenlandse soorten viel de aandacht weder op Russische papieren. Bijzondere aanleiding heeft hiervoor niet bestaan; veeleer moet men de beweging beschouwen als een periodiek terugkomende speculatie in fondsen, die door hun laag koerspeil nogal eens aantrekkelijk zijn voor minder kapitaalkrachtige personen. Van de overige buitenlandse staats-obligaties vielen Braziliaansche soorten op door een reactie ten aanzien van het in de vorige week bereikte koerspeil.

Zeer kalm heeft zich de suikermarkt gehouden, ondanks de vaak niet onbelangrijke fluctuaties in de Cuba-noteering. Aan onze beurs heeft men zich echter merkwaardiger-

		26 Feb.	2 Mrt.	5 Mrt.	Rijzing of daling.
6 %/o Nederland 1922	100 ¹ / ₁₆	100 ⁷ / ₁₆	100 ¹ / ₄	—	— ¹ / ₁₆
5 %/o " 1918	89 ¹ / ₁₆	89 ¹ / ₁₆	89 ¹ / ₁₆	—	—
4 1/2 %/o " 1916	88 ¹ / ₁₆	88 ¹ / ₁₆	88 ¹ / ₁₆	—	— ¹ / ₁₆
4 %/o " 1916	82 ¹ / ₁₆	82 ¹ / ₁₆	82 ¹ / ₁₆	—	—
3 1/2 %/o "	73 ¹ / ₁₆	73	72 ³ / ₄	—	— ⁵ / ₁₆
3 %/o "	63 ³ / ₁₆	63 ³ / ₁₆	63 ⁷ / ₁₆	—	— ¹ / ₁₆
2 1/2 %/o Cert. N. W. S.	53 ¹ / ₁₆	53 ³ / ₁₆	53 ¹⁵ / ₁₆	—	— ⁵ / ₁₆
7 %/o Oost-Indië 1921	102 ¹ / ₁₆	102 ⁷ / ₁₆	102 ⁹ / ₁₆	—	— ³ / ₁₆
6 %/o " 1919	96 ⁷ / ₁₆	96 ¹¹ / ₁₆	96 ⁷ / ₁₆	—	— ⁷ / ₁₆
5 %/o " 1915	93 ¹ / ₁₆	94 ³ / ₁₆	94 ¹ / ₂	—	— ¹ / ₁₆
4 %/o Oostenr. Kronenrente	—	—	1	—	—
5 %/o Rusland 1906	3 ³ / ₈	5 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂	—	— ¹ / ₈
4 %/o Rusl. bij Hope & Co.	3 ³ / ₈	4 ¹ / ₂	5	—	— ¹ / ₈
4 %/o Japan 1899	67 ¹ / ₂	—	—	—	—
5 %/o Brazilië 1895	55 ³ / ₈	—	53 ¹ / ₂	—	— ² / ₈
8 %/o San Paulo 1921	97 ¹ / ₂	97 ¹⁵ / ₁₆	98	—	— ¹ / ₂
6 %/o Amsterdam 1920	101 ¹ / ₂	101 ³ / ₄	101 ¹⁵ / ₁₆	—	— ⁵ / ₁₆
7 %/o Rotterdam 1920	102 ¹ / ₂	102 ¹ / ₂	102 ¹ / ₂	—	— ¹ / ₄

wijze eenigszins afgewend van die noteringen en heeft men meer rekening gehouden met de resultaten, die door de ondernemingen werkelijk behaald kunnen worden in verband met de afdoeningen van termijn-suiker door de V. J. S. P. Nu zijn deze afdoeningen wel zeer bevredigend te noemen, doch een speculatief element ontbreekt hier, zooals vanzelf spreekt, ten eenenmale. Hierdoor is de betrokken markt-afdeeling ook veel rustiger geworden. Ook is de technische markt-positie nog steeds niet zoodanig, dat sterke fluctuaties in de hand worden gewerkt. Alleen in de allerlaatste dagen der beursweek is in verband met den verscherpten toestand in Duitschland een geringe contramine-positie opgebouwd, die echter te zwak is, om veel invloed uit te oefenen.

De suikermarkt, die gedurende de laatste weken den hoofdschotel van onze markt heeft gevormd, heeft natuurlijk ook thans invloed uitgeoefend, met het gevolg, dat de overige afdeelingen vrijwel hetzelfde beeld te aanschouwen hebben gegeven. De rubbermarkt vormde één der uitzonderingen door een eenigszins flauwe tendens aan den dag te leggen, minder als gevolg van groot aanbod, dan wel uit gebrek aan belangstelling. Industrieele aandeelen bewogen zich op iets hooger peil. Daarentegen waren petroleum-aandeelen aan vrij groote koersbewegingen onderhevig; het resultaat is echter voor het hoofdfonds zoodanig geweest, dat de slotkoers van de achter ons liggende week bijna niet verschilt van dien in de vorige berichtperiode.

		26 Feb.	2 Mrt.	5 Mrt.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	121 ¹ / ₂	120 ⁷ / ₈	120 ¹ / ₈	—	— ¹ / ₈
Incasso Bank	93 ¹ / ₂	94 ¹ / ₂	—	—	— + 1
Koloniale Bank	166 ¹ / ₂	170 ³ / ₄	166 ¹ / ₈	—	— ¹ / ₈
Ned. Handel-Mij. cert.v.aand.	142 ¹ / ₂	143 ¹ / ₂	—	—	— + 1
Rotterd. Bankvereniging...	92 ¹ / ₂	93 ¹ / ₂	—	—	— + 1
Amst. Superfosfaatfabriek..	38	38 ¹ / ₂	—	—	— + ³ / ₄
Van Berkel's Patent	36	35	36 ¹ / ₄	—	— + ³ / ₈
Gouda Kaarsen	107 ¹ / ₂	103 ¹ / ₂	104	—	— ³ / ₂
Holl. Draad- en Kabelafabriek	88	89 ³ / ₄	89 ¹ / ₂	—	— + ¹ / ₄
Jurgens' Ver. Fabr.gew.aand.	54	57 ¹ / ₂	56 ¹ / ₄	—	— + ² / ₈
" " pr. aand.	64	68 ³ / ₈	66	—	— + 2
Leerdam Glasfabrieken	37	39 ¹ / ₈	39 ¹ / ₄	—	— + ² / ₄
Philips' Gloeilampenfabriek	236 ¹ / ₂	—	239 ¹ / ₂	—	— + 3
Vereenigde Blikfabrieken...	88 ¹ / ₂	89 ¹ / ₂	—	—	— + 1
Vereen. Chemische Fabrieken	37	37 ¹ / ₂	37 ¹ / ₂	—	— + ¹ / ₂
Compania Mercantil Argent.	13 ¹ / ₂	14	13	—	— ¹ / ₂
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	174 ¹ / ₄	177	174	—	— ³ / ₄
Handelsver. Amsterdam.....	459 ¹ / ₂	474 ¹ / ₂	464 ¹ / ₂	—	— + ⁴ / ₈
Handelsverg. Reis & Co.....	30 ¹ / ₂	32	31	—	— + ¹ / ₂
Int. Crediet- en Handelsverg.					
Rotterdam	175	—	172 ¹ / ₂	—	— ² / ₂
Linde Teves & Stokvis	77 ¹ / ₂	77	76	—	— ¹ / ₂
Tels & Co's Handel-Mij.....	6 ¹ / ₈	6 ¹ / ₈	7 ¹ / ₂	—	— + ¹ / ₈
Redjang Lebong Mijnb.-Mij.	100 ¹ / ₂	—	—	—	—
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	119 ¹ / ₂	121 ¹ / ₂	123 ¹ / ₈	—	— + ⁴ / ₈
Kon. Petroleum-Mij.	399 ¹ / ₂	409 ¹ / ₂	400 ¹ / ₂	—	— + ¹ / ₂
Orion Petroleum-Mij.....					
Afgest. Aand.	29 ¹ / ₂	29 ¹ / ₂	29 ¹ / ₂	—	—
Amsterdam-Rubber-Mij.....	146 ¹ / ₂	152	147 ¹ / ₂	—	— + ³ / ₄
Nederl.-Rubber-Mij.	68 ¹ / ₂	70 ¹ / ₂	—	—	— + 2
Oost-Java-Rubber-Mij.	222 ¹ / ₂	218	211 ¹ / ₂	—	— ¹ / ₁
Deli-Batavia Tabak Mij. ...	342 ¹ / ₂	344 ¹ / ₂	338	—	— ⁴ / ₂
Deli-Maatschappij	308 ¹ / ₂	316 ¹ / ₂	310	—	— + ¹ / ₂
Senembah-Maatschappij ...	368	377 ¹ / ₂	371 ¹ / ₂	—	— + ³ / ₂

De Scheepvaartmarkt was nogal verdeeld; gedeceideerd flauw waren echter aandeelen Hollandsche Stoomboot Maatschappij in verband met allerlei geruchten omtrent deze onderneming. Eenzijdig werd deze week ter beurse met

stelligheid een reorganisatie voorspeld, anderzijds werd beweerd, dat de vaart op de Noordzee door de grootere kolen-transporten zeer loonend is geworden. Hierdoor werd een zekere nervositeit opgewekt, die zich ten slotte heeft geuit in een neergaande tendens.

		26 Feb.	2 Mrt.	5 Mrt.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	124	126 ¹ / ₂	123 ¹ / ₂	—	— ¹ / ₂
" " „gem.eig.	109	112	109 ¹ / ₂	—	— ¹ / ₂
Hollandsche Stoomboot-Mij.	36 ¹ / ₂	36 ¹ / ₄	31	—	— ⁵ / ₂
Java-China-Japan-Lijn	89	92	93	—	— + 4
Kon. Hollandsche Lloyd ..	10 ¹ / ₂	9 ¹⁵ / ₁₆	9 ¹ / ₂	—	— 1
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.....	74	—	75 ¹ / ₂	—	— + ¹ / ₂
Konink.Paketaart-Mij. ...	106 ⁵ / ₈	107	105	—	— ¹ / ₈
Maatschappij Zeevaart	64 ¹ / ₂	67	65	—	— ¹ / ₄
Nederl. Scheepvaart-Unie...	113 ³ / ₄	113 ⁷ / ₈	111 ³ / ₈	—	— ¹ / ₈
Nievelt Goudriaan	112 ¹ / ₂	110 ¹ / ₂	110	—	— ² / ₄
Rotterdamsche Lloyd.....	129	129 ³ / ₈	129 ³ / ₈	—	— + ³ / ₈
Stoomv.-Mij. „Nederland“ ...	144 ¹ / ₈	144 ¹ / ₈	142 ¹ / ₈	—	— ¹ / ₈
" " „Noordzee“ ..	44 ¹ / ₄	42 ¹ / ₂	—	—	— ¹ / ₂

De Amerikaansche afdeeling was vast in verband met de koersen van Wallstreet.

		26 Feb.	2 Mrt.	5 Mrt.	Rijzing of daling.
Americ. Smelting & Refining	64 ¹⁵ / ₁₆	69 ¹ / ₂	69 ¹⁵ / ₁₆	—	— + 5
Anaconda Copper	104	107 ¹ / ₂	107 ¹⁵ / ₁₆	—	— + ³ / ₁₆
Studebaker Corp.	123 ¹ / ₂	126 ¹ / ₂	124 ¹ / ₂	—	— + ¹ / ₄
Un. States Steel Corp.	108 ¹ / ₁₆	109 ¹ / ₂	110 ¹ / ₂	—	— + ¹ / ₁₆
Atchison Topeka.....	108 ¹⁵ / ₁₆	—	108 ¹ / ₂	—	— ⁵ / ₁₆
Erie	13 ³ / ₄	12 ¹⁵ / ₁₆	13 ³ / ₈	—	— + ¹ / ₈
Southern Pacific.....	96 ¹⁵ / ₁₆	97	98 ¹⁵ / ₁₆	—	— + 2
Union Pacific	146 ⁷ / ₈	—	—	—	—
Int. Merc. Marine orig. gew.	11 ¹ / ₁₆	12	11 ²⁵ / ₃₂	—	— + ¹⁹ / ₃₂
" " " " " pref.	43 ¹ / ₂	42	43 ⁷ / ₁₆	—	— ¹ / ₁₆

De geldmarkt bleef ruim en stabiel; prolongatie $3\frac{1}{2}$ pCt.

GOEDERENHANDEL.
GRANEN.

Na den val van den prijs van tarwe in Chicago van ca. 3 cent, waarover wij in ons vorig overzicht spraken, vond enig herstel plaats, zoodat de Mei-termijn weder 2 cent hooger liep. Daarna trad opnieuw een daling in doch op 5 Maart werd het verlies weder bijna geheel ingehaald, zoodat de markt sluit voor Mei op 1.18⁷/₈ tegen 1.17¹/₂ op 26 Februari j.l. Hieruit blijkt hoe de markt zich in Noord-Amerika houdt niettegenstaande in den algemeenen toestand nog weinig verandering gekomen is. Voor zoover is na te gaan, zijn de berichten over den nieuwen oogst van winter-tarwe gunstig. De laatste dagen is in de streken, die door droogte te lijden hadden, regen gevallen. Ongetwijfeld zullen wij binnenkort duidelijker berichten ontvangen over den stand van den nieuwen oogst nu de winter bijna voorbij is. Van nu af aan zullen die oogst-berichten wel een heel belangrijke rol spelen, want wederom zal naar voren komen de mogelijkheid van minder goede oogsten in Noord-Amerika, wat gezien het aandeel dat de Vereenigde Staten en Canada in de graan-voorziening van de wereld hebben, van zoo overwegend belang is, dat een grooter of kleiner overschot van den ouden oogst daarbij in het niet valt. Dat er van den ouden oogst een zeer ruime voorraad over zal blijven wordt hoe langer hoe waarschijnlijk. Ook deze week is de zichtbare voorraad zoowel in de Vereenigde Staten als in Canada nog iets toegenomen. De verscheppingen waren wat Amerika betreft, aanzienlijk ruimer, doch aangezien Australië slechts weinig verscheepte, is het totaal niet zooveel grooter dan anders het geval zou zijn en na de tamelijk kleine verscheppingen der laatste weken, is de hoeveelheid onderweg niet buitengewoon groot. Terwijl in Engeland de vraag nog teleurstellend bleef, verbeterde deze in sommige landen van het Continent. De Australische tarwe vindt voornamelijk haar weg naar Italië. Ook Duitschland trad af en toe op als kooper, doch het moet hier vermeld worden dat bovendien Duitschland kort geleden ca. 20.000 tons Rogge gekocht heeft van Rusland, welke hoeveelheid inderdaad geleverd schijnt te worden. Deze export van Rusland is natuurlijk een merkwaardig verschijnsel, vooral als men in aanmerking neemt dat nog steeds, zij het in verminderde hoeveelheden, graan naar het noodlijdend Rusland verscheept wordt. Ook al staat deze export in verband met de moeilijkheden van het binnenlandsch vervoer, toch mag deze transactie abnormaal genoemd worden.

Met dat al zal men er rekening mee dienen te houden, dat mogelijk vroeger dan men zulks verwacht had, Rusland weder als exporteur zal optreden. Mocht dit werkelijk het

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Mei	Mais Mei	Haver Mei	Tarwe Maart	Mais Maart	Lijnzaad Maart
3 Mrt.'23	118 $\frac{1}{8}$	75 $\frac{1}{8}$	45	11,70	9,—	19,85
24 Feb.'23	117 $\frac{3}{4}$	74 $\frac{1}{8}$	44 $\frac{1}{8}$	11,70	8,90	19,60
3 Mrt.'22	145 $\frac{1}{8}$	66 $\frac{1}{8}$	41 $\frac{1}{8}$	14,60	8,75	22,15
3 Mrt.'21	173	71 $\frac{1}{2}$	47	17,35	10,40	15,15
3 Mrt.'20	265	146 $\frac{1}{2}$	82 $\frac{1}{2}$	16,45	6,95	26,45
20 Juli '14	82	56 $\frac{1}{8}$	36 $\frac{1}{2}$	9,40	5,38	13,70

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	5 Maart 1923	26 Februari 1923	6 Maart 1920
Tarwe*	12,75	13,—	16,75
Rogge (No. 2 Western) ¹⁾	10,50	11,20	13,75
Mais (La Plata)	198,—	199,—	245,—
Gerst (48 lb. malting) .. ²⁾	177,—	178,—	235,—
Haver (38 lb. white cl.) .. ¹⁾	10,30	10,35	12,—
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ¹⁾	13,25	13,50	18,35
Lijnzaad (La Plata)	414,—	412,—	480,—

¹⁾ p. 100 K.G. ²⁾ p. 2000 K.G. ³⁾ per 1960 K.G.
⁴⁾ Nr. 2 Hard/Red Winter Wheat.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	25 Febr./3 Mrt. 1923	Sedert 1 Jan. 1923	Overeenk. tijdvak 1922	25 Febr./3 Mrt. 1923	Sedert 1 Jan. 1923	Overeenk. tijdvak 1922	1923	1922
Tarwe	13.724	152.894	80.478	—	6.262	325	159.156	80.803
Rogge	12.472	106.982	4.467	—	—	—	106.082	4.467
Boekweit	346	2.321	5.433	—	—	—	2.321	5.433
Mais	9.813	139.338	167.343	3.470	22.571	29.330	161.909	196.673
Gerst	458	26.801	17.985	591	4.127	1.191	30.928	19.176
Haver	315	13.912	8.197	—	228	—	14.140	8.197
Lijnzaad	243	21.850	29.848	—	13.212	22.446	35.062	52.294
Lijnkoek	4.514	37.120	34.128	—	—	470	37.120	34.598
Tarwemeel	698	12.919	7.041	209	2.826	1.827	15.745	8.868
Andere meelsoorten	—	239	2.172	—	—	900	239	3.072

geval zijn, dan zullen voorloopig de importeerende landen zich niet ongerust behoeven te maken over een te gering aanbod.

In Mais was de handel in de afgelopen week al buitengewoon traag. Ofschoon de verschepingen klein bleven, toonde geen enkele markt belangstelling.

De verschepingen van Argentinië vielen ook deze week nog verder af, zoodat het aanbod van Plata-mais, onderweg naar Europa, zeer gering is. Noord-Amerika blijft vrij dringend aanbieden; de prijzen in Chicago bleven evenwel goed gehandhaafd, zoodat de Mei-termijn sluit op 75 $\frac{1}{8}$ tegen 73 $\frac{1}{8}$ een week tevoren. Hamburg bleef nog steeds de beste markt voor Noord-Amerikaansche mais.

Het tekort aan mais-verschepingen wordt voor een groot deel opgeheven door een teveel aan gerst van den Donau. Deze graansoort is tot aanmerkelijk lagere prijzen dan mais aangeboden, wat niet wegneemt, dat het aanbod nog steeds blijft overheerschen, zoodat de prijzen slechts nauwernood gehandhaafd kunnen worden.

Voor Haver bleef de belangstelling gering, doch de prijzen bleven ongeveer onveranderd.

Een vaste stemming heerschte gedurende de geheele week in de Lijnzaad-markt, ofschoon de omzet niet bijzonder groot was aangezien Argentinië geen concessies deed. De vraag voor Lijnolie bleef evenwel van dien aard dat de prijzen voor dit artikel geleidelijk hooger liepen. Van de verschepingen van Argentinië ging bijna de helft naar Noord-Amerika en aangezien in dezen tijd van het jaar slechts heel weinig van Indië verscheept wordt, is de voor Europa beschikbare hoeveelheid lijnzaad niet bijzonder groot. Berichten over vraag van lijnolie in Engeland van Amerika blijven voortduren. De notering van lijnzaad in Duluth liep evenwel de laatste week, wat spoedige levering betreft, aanzienlijk terug. De vraag voor Lijnolie en daarmee voor zaad schijnt evenwel in de Vereenigde Staten nog steeds zeer groot te blijven.

Nederland. — In den toestand van de markten hier kwam weinig verandering. De omzet van alle graansoorten bleef zeer gering; ook deze week bepaalde de vraag voor tarwe zich tot spoedig leverbare partijen voornamelijk La Plata.

In Mais ging al zeer weinig om. Door gebrek aan vraag voor graan naar Holland zijn de Stoomvaartlijnen in Amerika wel gedwongen zeer lage vrachten op Rotterdam aan te nemen, hetgeen de prijzen hier verder gedrukt heeft. De voorraad Mais bleef vrijwel onveranderd. Het grootste gedeelte van de aanvoeren werd door de consumptie opgenomen, dank zij de ietwat betere vraag die zich Maandag j.l. deed gevoelen.

Gerst bleef onveranderd traag, met in verhouding tot het aanbod, te geringe vraag.

Lijnzaad vast gestemd doch met beperkten omzet. De olie-prijzen liepen op, doch de moeilijkheid om lijnkoeken te verkoopen, neemt toe. Ook Amerikaansche lijnkoeken daalden verder in prijs.

6 Maart 1923.

SUIKER.

De Suikermarkt in New-York fluctueerde deze week nogal en ook de overige wereldmarkten waren hiernaar gestemd. Spot Centrifugals openden op \$c. 7,03 en sloten op \$c. 7,28, terwijl deze noteringen voor Mei resp. waren: \$c. 5,23 en \$c. 5,41, voor Juli \$c. 5,32 en \$c. 5,41/\$c. 5,57 voor September.

F.O. Licht duidt de mogelijkheid aan, dat voor de komende campagne de uitzaai in Duitsland minder zal bedragen dan in het afgelopen jaar in verband met het feit, dat de verbouw van andere gewassen voor de boeren meer rendabel zal zijn. Voor de campagne 1922/23 is de laatste raming van 1.500.000 tons ruwesuiker voor Duitsland waarschijnlijk nog iets te hoog.

In Tsjecho-Slowakye wordt voor de nieuwe campagne een uitzaai verwacht van 10 tot 15% meer dan dit jaar.

F.O. Licht's ramingen voor de Europeesche Bietsuiker-oogsten zijn thans als volgt:

	1922/23	1921/22
	Tons	Tons
Duitsland	1.500.000	1.300.000
Tsjechoslowakye	725.000	653.000
Oostenrijk	20.000	16.300
Hongarije	70.000	60.900
Frankrijk	510.000	305.000
België	280.000	290.000
Holland	260.000	380.000
Denemarken	91.000	146.800
Zweden	71.800	235.000
Polen	312.000	174.000
Italië	260.000	217.500
Spanje	170.000	83.000
Rusland	200.000	50.000
Overige landen	105.000	76.200

Totaal in Europa 4.574.800 3.987.700

terwijl de zichtbare voorraden worden opgegeven met:

	1923	1922	1921
	Tons	Tons	Tons
Duitsland 1 Jan. '23	1.002.275	808.164	841.466
Tsjechoslowakije 1 Febr. '23	411.022	379.898	555.255
Frankrijk 1 Jan. '23	239.783	176.815	261.727
België 1 Jan. '23	127.745	127.520	187.160
Holland 1 Febr. '23	100.027	160.446	171.044
Engeland 1 Febr. '23	308.230	123.995	395.412
Totaal in Europa	2.189.082	1.776.838	2.412.064
Ver. St. (Atl. h.) 1 Febr. '23	51.694	53.231	57.122
Cuba (alle havens) 10 Febr. '23	337.080	767.780	432.320

Totaal 2.577.856 2.597.849 2.901.506

In Engeland verhoogden raffinadeurs hunne prijzen voor alle soorten weer eenigszins.

Op Java verwacht men algemeen dit jaar een kleineren oogst dan verleden jaar, doch het is nog te vroeg dit onder cijfers te brengen.

De markt aldaar fluctueerde eenigszins, doch bleef een vasten onderton behouden. De V. J. S. P. verkochten nog wat Muscovados uit den Ouden Oogst tot f 16.— e.k. De totale verkoopen uit den oogst 1923 beloopt thans ongeveer 21 miljoen picols, waarvan 11 miljoen Superieur, ruim 5 miljoen No. 16 en hooger en ongeveer 4½ miljoen Muscovados.

In de tweede hand werd disponibile suiker tot f 19.50 eerste kosten verhandeld.

Gedurende de maand Februari werden uit Cuba 133.000 tons naar Engeland verscheept.

De laatste Cuba statistiek luidt als volgt:

	1923	1922	1921
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten N.O. 24 Febr. '23	172.863	161.667	155.305
Tot. sedert 1 Dec. '22-24 Febr. '23	1.175.769	665.712	797.556
Aantal werkende fabrieken	178	172	186
Weekexport 24 Febr. '23	141.950	55.421	71.998
Totale export 1 Jan.-24 Febr. '23	757.855	251.000	310.745
Totale voorraad 24 Febr. '23	417.920	868.765	588.927

Hier te lande heerschte op de markt in het begin der week in overeenstemming met Amerika eene flauwe stemming, die zich evenwel na het hooger afkomen der New-Yorksche noteeringen herstelde. De markt sloot prijshoudend met prijzen van f 35.12½ / f 34.62½ voor Maart, f 35.— / f 34.75 voor Juni en f 33.— / f 32.75 voor Augustus levering. De omzet gedurende de afgelopen week bedraagt circa 3400 tons.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Fbr/Mrt.	Londen				New York 96 pCt. Centrifugals
		Tates Cubes No 1	White Java f.o.b. per		Amer. Grannulated c.l.f. Maart/April	
			Mrt./Apr.	Junijuli		
1 Mrt. '23	f 34¾	Sh. 64 9	Sh. 27/3	Sh. 25/-	Sh. 32/-	\$ cts. 7,40
21 Febr. '23	f 35 1/8	64 9	26/-	25/6	30/-	5,03
1 Mrt. '22	f 21 9/16	51/3	23/-	17/9	18/9	3,79
1 Mrt. '21	—	72/-	42/-	34/6	38/-	5,77
4 Juli '14	f 11 13/32	18/-	—	—	—	3,26

KATOEN.

Noteering voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands).

	3 Mrt. '23	24 Febr. '23	17 Febr. '23	3 Mrt. '22	3 Mrt. '21
New York voor Middling ..	30,90 c	29,75 c	28,50 c	18,55 c	11,50 c
New Orleans voor Middling	30,75 c	29,75 c	28,63 c	17,— c	11,— c
Liverpool voor Fy Middling	16,54 d ¹⁾	16,44 d ²⁾	16,03 d ³⁾	10,28 d	7,27 d

¹⁾ 2 Maart ²⁾ 23 Febr. ³⁾ 16 Febr.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen)

	1 Aug. '22 tot 3 Maart '23	Overeenkomstige perioden	
		1921-'22	1920-'21
Ontvangsten Gulf-Havens..	4056	3154	3581
„ Atlant.Havens	925	1184	1017
Uitvoer naar Gr. Brittannië	1169	1012	1183
„ „ 't Vasteland.	2560	2768	2237
„ „ Japan etc...	—	—	—
Voorraden in duizendtallen	3 Maart '23	3 Maart '22	4 Maart '21
Amerik. havens.....	722	1095	1416
Binnenland.....	867	1341	1618
New York	69 ¹⁾	76	124
New Orleans	164 ¹⁾	273	419
Liverpool	797	998	1028

¹⁾ 23 Februari.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons,
Manchester, d.d. 28 Februari 1923.

Amerikaansche katoenenmarkten zijn in een zeer zenuwachtigen toestand en prijzen fluctueeren zeer gemakkelijk. De neiging is echter tot steeds hogere prijzen, daar men wel merkt, dat de voorziening voor dit seizoen zeer onvoldoende zal zijn, zoodat prijzen deze week ten slotte 20 punten hooger zijn. Wat den nieuwen oogst betreft, houdt men iets rekening met de mogelijkheid van een grooten oogst en voor October-levering zijn prijzen dan ook gedaald.

Het verschil tusschen Maart en October is nu bijna 2 d. per lb. en dit grootte verschil zal verbruikers er wel toe brengen, hunne aankooopen zoo lang mogelijk uit te stellen en niet meer te koopen dan zij absoluut noodig hebben. Egyptische katoen wordt goed gevraagd bij onveranderde prijzen.

Verbruikers van Amerikaansche katoen hebben zoo weinig vorderingen gemaakt, dat men thans tracht alle fabrieken 14 dagen te sluiten, ten einde de spinners in staat te stellen hunne steeds toenemende voorraden op te ruimen. De vraag voor garens is zeer onvoldoende en zaken zijn alleen mogelijk tegen zeer verliesgevendde prijzen. Biedingen voor export zijn ook zoo laag, dat bijna geen zaken tot stand komen. De markt in het Oosten schijnt niet te beseffen, dat kostprijzen in Europa steeds hooger worden. Voor Indië bericht men enkele verkoopen, doch de meeste biedingen zijn zoowel voor Amerikaansche als voor Egyptische garens 3 d. per lb. te laag. Voor garens voor de ververijen gaat nog iets om, doch ook tegen slechte prijzen, terwijl voor getwijnde garens heel geen belangstelling bestaat. Er zijn steeds meer spinners, die in plaats van Amerikaansche katoen thans Egyptische verspinnen.

Wat de doekmarkt betreft, zijn prijzen vast en in enkele gevallen zelfs iets hooger. Biedingen voor Indië blijven op dezelfde basis en waar deze in den regel niet tot zaken kunnen leiden, zijn er wat minder orders aan de markt. Biedingen van China zijn iets hooger, doch deze kunnen ook nog niet worden geaccepteerd. De meeste berichten zijn dan ook zeer pessimistisch, doch er schijnt over het algemeen wel belangstelling voor manufacturen te bestaan en indien men slechts meer vertrouwen krijgt in de tegenwoordige kostprijzen, is het wel waarschijnlijk, dat er weer meer zaken tot stand zullen komen.

	21 Febr. 28 Febr.	Oost. koersen.	20 Febr. 27 Febr.
Liverpoolnoteeringen.	T.T. op Indië	1/3 3/4	1 4/16
F.G.F. Sakellarides 17,50 17,40	T.T. op Hongkong	2 2/4	2/3
G.F. No. 1 Oomra 10,05 9,80	T.T. op Shanghai	1) 3/0 3/4	

¹⁾ Feestdag.

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp, Leonard Jacobson & Zonen en G. Bijdendijk).

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
3 Mrt. 1923	1.233.000	22.475	2.001.000	23.700	5 15/16
24 Febr. 1923	1) 1) 1)	1) 1) 1)	1) 1) 1)	1) 1) 1)	1) 1) 1)
17 „ 1923	1.290.000	22.050	2.119.000	23.800	5 31/32
3 Mrt. 1922	1.944.000	13.200	2.828.000	17.000	7 11/16

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
3 Mrt. 1923....	44.000	2.225.000	189.000	5.492.000
3 Mrt. 1922....	57.000	2.996.000	120.000	6.006.000

¹⁾ Feestdag.

Statistiek der firma G. Duuring & Zoon.

Zichtbare voorraad op 1 Maart 1923 in duizenden balen.

	1923	1922	1921	1920	1919
Voorraad in Europa ..	1.930	1.835	2.025	2.078	558
Stoomend { Brazilië ..	509	914	528	301	1.141
n. Europa { Oost-Indië.	4	11	—	?	?
	2.443	2.760	2.553	2.379	1.699
Voorraad Ver. Staten	1.091	1.453	1.901	1.410	922
Stoomend } Brazilië ..	634	321	697	654	1.072
Ver. Staten }					
	4.168	4.534	5.151	4.443	3.693
Voorraad in Rio	1.232	1.982	452	445	814
„ „ Santos ..	2.056	2.767	3.164	3.826	7.073
„ „ Bahia ..	24	45	40	23	61
Totaal.....	7.480	9.328	8.807	8.737	11.641
	1922	1921	1920	1919	1918
Op 1 Februari	7.739	9.289	8.777	9.309	11.655
Op 1 Juli 1922.....	8.639	8.700	6.750	10.336	11.702

NEDERLANDSCH-INDISCHE THEE.

(Opgave Pakhuismeesteren van de Thee.)

(Herleid tot 1/1 Kisten.)

Voorraad 31 Januari 1923	32.242
Sedert aangevoerd	19.198
	<u>51.440</u>
Sedert afgeleverd	18.993
Voorraad heden	<u>32.447</u>
Waarvan in de eerste hand	11.393

Amsterdam, 28 Februari 1923.

RUBBER.

De stemming was de afgelopen week zeer kalm en er zijn nagenoeg geen zaken tot stand gekomen. Af en toe verbeterden zich prijzen wel wat, maar brokkelen telkens weer af. Het slotnoteeringen zijn als volgt:

einde voorafgaande week:

Prima Crêpe Maart 97 ct. 96½ ct.
" " April/Juni 98 " " 97 " "
" " Juli/Sept... 92½ " " 99½ " "
Smoked Sheets Maart .. 97 " " 98½ " "
" " April/Juni 98 " " 100 " "
" " Juli/Sept. 99½ " " 102 " "

6 Maart 1923.

COPRA.

De markt was deze week voortdurend zeer vast gestemd en ging er tot stijgende prijzen zeer veel om. Fabrikanten kochten zoo veel mogelijk stoomend, doch hiervan is niet veel te krijgen.

De markt sluit willig, met koopers tot:

Java f.m.s. stoomend	f 35,12½
Java f.m.s. Februari/April.....	„ 34,75
Java f.m.s. Maart/Mei	„ 34,50

5 Maart 1923.

VETTEN EN OLIËN.

(Ontleend aan „Cerealia“).

Soyaolie. In tegenstelling met de daaraan voorafgaande week, was de stemming voor soyaolie in de afgelopen week zeer kalm. Er was weinig aanbod en koopers waren niet genegen iets te ondernemen.

Cocosolie. Prijzen bleven vast, doch de stemming was stiller. Alleen in Cochín- en Ceylonolie ging iets om. Inlandsche ruwe werd haast niet gevraagd.

Katoenolie. In katoenolie is de toestand weinig veranderd. Amerikaanse katoenolie zonder zaken, Engelsche olie kalm. Alleen voor ruwe olie trad een prijsverhoging in.

Palmolie. In de afgelopen week bleven prijzen voor palmolie vrij stabiel, hoewel spéciaal Mediums aanvankelijk iets hoger genoteerd werden. Veel belangstelling bestond er voor latere termijnen, doch verkoopers wilden hierop niet ingaan.

Palmpittenolie werd voor directe levering schaars aangeboden. Alleen de tweede hand kon door billijke offerten nog een en ander afdoen.

Vetzuren. In alle qualiteiten was het aanbod gering, doch de hogere prijzen werden door koopers gaarne ingewilligd.

Oleo Oil. Eerste soorten oleo oil werden deze week, loco en stoomend, tot f 77 en f 78 afgedaan. Loco tweede soort noteerde f 60, terwijl derde soorten f 55 afgedaan werden.

Voor stoomende eerste soorten werd gevraagd f 78, voor stoomende tweede soorten f 60.

Premier Jus. Loco La Plata Extra f 56, stoomend f 55,50, Maart en April/afzending f 56/57. Loco Zuid-Amerikaansche tweede soorten f 54, stoomende tweede soorten f 55. Loco mutton Jus f 52. Loco Noord-Amerikaansche Extra's f 68, loco Noord-Amerikaansche tweede soorten f 56.

Oleo Stearine. Extra Oleo Stearine Noord-Amerikaansche, op prompte afzending tot f 60 afgedaan.

Eetbare talk, loco f 50.

Technische talk. Zuid-Amerikaansche soorten No. 1, loco, stoomend en op afzending tot f 48 gedaan.

Cooking fat. Zuid-Amerikaansche qualiteit, prompte afzending f 52,50.

Neutral Lard. Loco Choice f 78 en hoger. Op afzending Choice-gedaan tot f 75, doch de prijzen werden later verhoogd tot f 77/78.

Pure Lard. Vast. Op Maart-afzending luiden de offertes van \$ 30 tot \$ 31½; voor stoomende kisten werd f 79 gevraagd.

Spek. Op afzending werd afgedaan: Short fat backs 8/10 f 61, 10/12 f 63, 12/14 f 65, 16/18 \$ 28,50. Verder genoteerd 10/12 \$ 25½, 12/14 \$ 26. 14/16 \$ 27, 16/18 \$ 28½.

Katoenolie. Loco Wesson 44 E. f 61.

Geraff. Cocosvet hoger. Voor prompte levering vraagt men f 57/58 f. o. b. binnenland.

Palmpitten vet. Prompte afzending £ 46/7 per ton c. i. f. Rotterdam.

Palmpittenolie. Prompte afzending £ 42/2/- per ton c. i. f. Rotterdam.

Gehard Vet. 40/420 f 53, c. i. f. Rotterdam.

Geraff. Soyaolie. April-levering f. o. b. binnenland f 53,75.

Ruwe Soyaolie. Febr./Mrt.-afzending £ 36/10/- in bulk, £ 40/- in barrels.

Arachideolie. April-levering f. o. b. binnenland f 60.

Rotterdam, 3 Maart 1923.

STEENKOLEN.

(Veertiendaagsch overzicht).

De kolenmarkt heeft gedurende de geheele maand Februari in een min of meer chaotischen toestand verkeerd. De prijzen zijn voortdurend gestegen, n'en déplaise de Amerikaansche concurrentie. In Engeland is men van meening, dat de Amerikanen alleen dank zij toevallig aanwezige, goedkope tonnages, in staat zijn hun kolen goedkoop c. i. f. West-Europeesche havens in Italië te leveren dan de Engelschen en dat het niet lang duren zal of de Amerikaansche importen zullen weder tot het verleden behooren. De prijzen zijn op het oogenblik als volgt:

Northumberland Ongezeefde	f 23,25
Durham Ongezeefde	„ 24,—
Cardiff Ongezeefde	„ 23,—
Schotsche Gezeefde	„ 24,25
Gietcokes	„ 51,50

alles per ton van 1000 KG., franco Rotterdam/Amsterdam.
Markt willig.
5 Maart 1923.

VERKEERSWEZEN.**VRACHTENMARKT.**

De groote vraag naar steenkool in Duitschland heeft de vrachten van de Oostkust van Engeland en ook van Wales naar Duitschland, Nederland, België en Frankrijk sterk doen stijgen. Behalve de gewone grootte van schepen, welke tusschen deze landen de kolenvaart uitoefenen, zijn thans ook stoomschepen van veel grootere afmetingen bevracht. Van de Oostkust is 7/6 betaald naar Hamburg voor 6000 tonners, terwijl van Wales naar Hamburg zelfs booten van over 10.000 ton zijn opgenomen. Vandaar is 8/- tot 9/3 betaald al naar grootte. Door deze vrachten zijn vele booten aangetrokken, zoodat er op het oogenblik alweer een neiging tot dalen bestaat.

De bovengenoemde vraag naar ruimte begint ook op andere uitgaande vrachten haar invloed te doen gevoelen. Naar La Plata steeg de vracht voor kolen van 15/- tot 17/- en zelfs werd 18/- betaald, terwijl naar Italië 11/6 en Las Palmas tot 11/3 afgesloten werd. Het voordeel, dat uit de rijzing zou kunnen voortspruiten, wordt echter teniet gedaan door den verhoogden bunkerprijs, welke betaald moet worden.

Niet alleen kolen uit Engeland doch ook uit Amerika zijn voor Duitschland en Nederland aangekocht, waarvoor vrachten van \$ 2.50 en \$ 2.75 betaald zijn. Ook naar Italië zijn booten met steenkolen opgenomen tegen \$ 3.15. Deze vrachten waren zeer welkom, daar de vraag voor ruimte voor graan nog steeds gering is. Ook in deze kolenvrachten was reeds weer een verlaging ingetreden, doch Maandag is weer een boot afgesloten naar Antwerpen Hamburg range tegen \$ 3.— Slechts twee booten met volle ladingen graan zijn bevracht en wel naar Antwerpen tegen 2/4¼ per qu. en naar Griekenland tot 18 cents per 100 lbs.

Van Cuba werden eenige booten voor suiker opgenomen tegen 18/6 tot 19/6 naar de gewone havens in Europa.

Wat graan van Argentinië aangaat geldt hetzelfde als van Noord-Amerika. Ruimte wordt slechts schaars genomen, terwijl zeer vele booten op lading liggen te wachten en meerdere onderweg zijn naar daar. Van Bahia Blanca is 19/- no reduction betaald.

Ook de vraag naar ruimte in het Oosten was niet groot, vanwaar voor een boot van Java naar Europa 33,9 werd betaald en voor d.w. van Bombay 24/6.

6 Maart 1923.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen/ R'dam	Odessa Rotter- dam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotter- dam	Bristol Kanaal	Rotter- dam	Engel- land
26 F.-3 Mrt. 1923	—	15/- ^a	11 c ¹	2/4 $\frac{1}{2}$	20/6	20/6
19-24 Febr. 1923	—	17/- ^a	11 c ¹	2/4 $\frac{1}{2}$	20/6	20/6
27 F.-4 Mrt. 1922	—	—	18 c ¹	4/9	33/9	33/9
28 F.-5 Mrt. 1921	—	—	—	—	37/6	37/6
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 $\frac{1}{4}$	1/11 $\frac{1}{4}$	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genoa	Port Said	La Plata Rivier	Rotter- dam	Gothen- burg
26 F.-3 Mrt. '23	7/6	11/6	12/6	16/9	6/10	6/10
19-24 Febr. '23	7/3	11/-	12/-	15/-	7/-	6/10
27 F.-4 Mrt. '22	7/-	14/6	16/-	14/6	6/6	9/-
28 F.-5 Mrt. '21	9/-	19/3	18/3	21/6	—	12/6
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d.w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladiv- stock West Europa	Chili West Europa (salpeter)
26 Febr.-3 Mrt. 1923..	24/6	27/6	32/6	35/6
19-24 Februari 1923..	24/3	28/11	32/6	35/6
27 Febr.-4 Mrt. 1922..	24/6	26/6	—	—
28 Febr.-5 Mrt. 1921..	25/-	—	—	37/6
Juli 1914..	14/6	16/3	25/-	22/3

¹⁾ Amer. cents p. 100 lbs.

²⁾ per ton d.w.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.
Overige noteringen per ton van 1015 KG.

RIJNVAART.

Week van 26 Februari—3 Maart 1923.

Aanvoeren van zeezijde waren middelmatig.

Scheepsruimte voldoende beschikbaar.

Waterstand sterk wassend.

Ertsvrachten naar de Ruhrhavens voor groote schepen:

f 0,50 met $\frac{1}{4}$ lostijd

„ 0,60 „ $\frac{1}{2}$ „

Daghuur naar de Rijnstations $1\frac{1}{4}$ à 2 Cts.

Het sleeploon was genoteerd volgens het 60 cts. tarief.

INKLARINGEN.

IJMUIDEN.

Landen van herkomst	Februari 1923		Februari 1922	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	3	4.936	7	3.743
Groot-Brittannië	115	78.947	94	64.237
Duitschland	36	49.855	19	29.123
Noorwegen	4	1.821	3	2.016
Zweden	8	3.552	2	791
Denemarken ..	6	2.384	2	1.174
Finland.....	3	1.757	—	—
België	2	683	2	2.984
Frankrijk	8	2.638	6	2.169
Spanje	4	3.572	—	—
Portugal	2	2.207	—	—
Italië.....	2	1.353	5	5.309
Oostenrijk-Hong. Griekenland ..	—	—	1	978
Levant	1	728	2	1.991
And. Midd. Zeeh. Senegal, Dakar..	2	2.174	1	646
Ov. Westk. Afrika	1	1.792	—	—
Oostkust Afrika	3	6.642	4	8.463
Ned.-Oost-Indië..	3	10.333	—	—
Andere Aziat. h.	8	35.395	5	21.223
Australië	3	13.634	—	—
Vereen. Staten..	1	1.296	—	—
Ned. West-Indië- Ned. Antillen..	5	19.700	1	2.623
Brazilië.....	5	10.273	4	9.913
Argent., Uruguay	3	6.317	—	—
	3	9.797	3	18.415
Totaal	231	271.786	161	175.798
Periode 1 Jan.— 31 Februari ..	489	551.620	378	428.261
Nationaliteit.				
Nederlandsche ..	123	166.105	88	116.884
Britsche	55	48.181	47	40.276
Duitsche	28	23.717	14	10.871
Noorsche	7	3.553	4	2.701
Belgische	1	257	—	—
Fransche	2	266	4	3.005
Zweedsche.....	8	4.660	3	1.380
Deensche	—	—	1	681
Vereenigde Stat.	4	15.430	—	—
Andere	3	9.617	—	—
Totaal	231	271.786	161	175.798

(Vereenigde Scheepsagenturen van
Halverhout & Zwart en Zurmühlen & Co.)

ADVERTENTIËN.

The Anglo-South American Bank, Ltd.

Kapitaal en Reserves meer dan £ 13.000.000,—.

Argentinië - Chili - Uruguay - Peru
Mexico - New York - Parijs -
Barcelona - Bilbao - Madrid - Vigo
Sevilla - Valencia.

Bank- en Wisselzaken,
Handelscredieten.
Incasseeren van documentaire
wissels.
Aan- en verkoop van Effecten.

Hoofdkantoor: 62 Old Broad Street, London E.C.